

ESGLÉSIA DE MENORCA

**Butlletí oficial
del Bisbat**

NUM. 1 i 2. GENER I FEBRER 1.988

SUMARI

DOCUMENTS DEL BISBE.....	3
1.- Homilia del dia de la Puríssima 1987.	
2.- Homilia de la conclusió del Setè Centenari. Festa de Sant Antoni 1988.	
3.- Escrit. L'Enciclopèdia de Menorca.	
SES CATEQUESIS DEL BISBE.	
4.- Príncep de pau.	
5.- A mig camí de Nadal.	
6.- Perquè l'home esdevingui Déu.	
7.- El Pare Francesc Palau i Quer.	
8.- Continuar la Tradició viva.	
DE SECRETARIA GENERAL.....	14
Nomenaments.	
Col·lecta de la campanya contra la fam.	
CONSELL DEL PRESBITERI.....	15
Full informatiu del mes de novembre 1987.	
Full informatiu del mes de desembre.	
COMISSIÓ DIOCESANA DEL CLERGAT.....	19
Activitats a realitzar en aquest final de curs.	
Curset sobre militància cristiana.	
INFORMACIÓ DIOCESANA.....	45
Activitats del Sr. Bisbe.	
Activitats de l'Escola de Teologia.	
Trobades del Moviment de Joves cristians de Menorca.	
Jornada a favor de la pau.	
Trobada de capellans.	
L'Església a ca nostra. Principals activitats de l'any 1987.	
CONFERÈNCIA EPISCOPAL ESPANYOLA.....	53
Decret general sobre esponsals i sobre dies i temps penitencials.	
«Un año dedicado a Maria». Exhortació col·lectiva (encartat).	
DE LA SANTA SEU.....	55
Missatge del Papa per a la Quaresma de 1988.	
BIBLIOGRAFIA.....	57

DOCUMENTS DEL BISBE

1. HOMILIA PEL DIA DE LA PURÍSSIMA, 1987.

Estimats germans,

La segona lectura i el fragment de l'evangeli que acabam d'escoltar són els dos textos bíblics que el Papa Joan Pau II fa servir d'una manera especial en la seva encíclica de l'Any Marià, «Redemptoris Mater», «Mare del Redemptor», per parlar de Maria en el misteri de Crist, en la primera part del seu document.

Celebrant avui aquesta solemnitat de la Puríssima Concepció de Maria dintre de l'Any Marià, he cregut que era molt oportú i convenient que en la meua homilia vos comentí aquests textos, tenint present les polides i significatives explicacions que el Papa en fa a la seva encíclica.

El començament de la carta de sant Pau als cristians d'Éfes, que és el que se'ns ha llegit com a segona lectura, exposa el pla de la salvació que Déu va establir des de tota l'eternitat, previst el pecat i la desobediència dels nostres primers pares, Adam i Eva.

Déu ve a salvar-nos. I ho fa omplint-nos de les seves benediccions, per mitjà del seu Fill, Jesucrist, qui neixerà d'una mare verge. Aquest gran do de Déu ens obliga a tots a beneir-lo i glorificar-lo, perquè primer Ell ens ha beneït amb tota casta de benediccions espirituals. Sant Pau les enumera aquestes benediccions als primers versets. Són un càntic d'alabança i de glorificació al Déu, Creador i Redemptor. Déu ens ha omplert del seu amor. Un amor que es concreta en aquestes benediccions descrites per l'apòstol.

Primer hi ha la decisió de Déu d'elegir-nos, «abans de crear el món, perquè fóssim sants, irrepreensibles als seus ulls». I açò malgrat les nostres flaqueces i mancances, perquè esteim destinats a aquesta santedat que un dia, així ho esperam, aconseguirem plenament.

Una altra benedicció és la destinació, la predestinació, de ser fills de Déu en Jesucrist, «segons la seva benèvola decisió, que dóna alabança a la grandesa dels favors que ens ha concedit en el seu Estimat». Perquè ja no som únicament una criatura sortida de les seves mans, sinó fills que podem dir a Déu, Abbà, Pare.

Més encara» ens beneeix amb la redempció i el perdó dels pecats, perquè «en Ell, hem estat rescatats amb el preu de la seva sang. Les nostres culpes han estat perdonades». Sempre tenim l'esperança del perdó i no podem dubtar mai del seu amor i de la seva misericòrdia.

Finalment, la darrera benedicció que anota el text sagrat és que «ha volgut unir a Crist tot el món, tant el del cel com el de la terra». És el signi secret o el misteri de l'entrada dels no pertenyents al poble d'Israel a aquesta salvació, és a dir, es tracta i Déu promet una salvació universal, per a tota la humanitat.

El Papa, comentant aquest text de sant Pau, escriu: «El Pla diví de salvació, que ens ha estat revelat plenament amb la vinguda de Crist, és etern. Abraça tothom, però reserva un lloc particular a la «dona» que és la Mare d'Aquell al qual el Pare ha confiat l'obra de la salvació».

I el Papa ens en dóna la raó d'aquest lloc eminent de Maria en els dissenys de Déu, dient: «Segons la doctrina formulada en documents solemnes de l'Església, aquesta «glòria de la gràcia» s'ha manifestat en la Mare de Déu pel fet que ha estat redimida «d'una manera eminent». En virtut de la riquesa de la gràcia de «l'Estimat», per raó del mèrits redemptors del que seria el seu Fill, Maria ha estat preservada de l'herència del pecat original. D'aquesta manera, des del primer instant de la seva concepció, és a dir, de la seva existència, Maria és de Crist, i va participar de la gràcia salvífica i santificant, i d'aquell amor que té el seu començament en l'Estimat, el Fill de l'etern Pare, qui per mitjà de l'encarnació s'ha convertit en el seu propi Fill».

María, idò, és introduïda definitivament en el misteri de Crist, a través de l'esdeveniment de l'anunciació de l'Àngel. Ho hem recordat en l'evangeli d'avui, que fa poc hem escoltat. La salutació angèlica del «plena de gràcia», que després també repetirà la seva cosina Elisabet, en la visitació, és la benedicció que es refereix a Maria d'una manera especial i excepcional. Ella és la primera santa, irrepreensible als ulls de Déu; Ella és la primera Filla del Pare; Ella és la primera redimida, concebuda sens pecat, preservada de tota màcula «preveient la mort que Jesús havia de sofrir», tal com llegim en l'oració del dia d'avui; Ella és la primera que entra a formar part del nou Poble d'Israel, constituït pel seu Fill diví.

«En el disseny salvífic de la Santíssima Trinitat, el misteri de l'encarnació constitueix el compliment sobreabundant de la promesa feta per Déu als homes, després del pecat original, després d'aquell primer pecat els efectes del qual pesen sobre tota la història de l'home a la terra. Ve al món un Fill, el llinatge de la dona que derrotà el mal del pecat a la seva mateixa arrel: aixafarà el cap de la serp».

«Maria, Mare del Verb encarnat, es troba situada al centre mateix d'aquella ene-

mistat, d'aquella lluita que acompanya la història de la humanitat a la terra, i la història mateixa de la salvació. En aquest lloc, Maria duu a dins, com cap altre dels éssers humans, aquella glòria de la gràcia que determina l'extraordinària grandesa i bellesa de tot el seu ésser». «En aquesta història Maria continua sent un signe d'esperança segura».

Estimats germans, aquestes darreres paraules que vos acab de dir i que he tret de l'encíclica del Papa sobre l'Any Marià, han d'impulsar-nos, no solament a una gran veneració i amor a la Verge Maria, Mare de Déu i Mare nostra, sinó també a una fecunda i exigent imitació de les seves virtuts. La devoció a Maria demana de nosaltres un filial amor envers Ella. La nostra vida cristiana ha de tenir una dimensió mariana inexcusable.

Les benediccions que també nosaltres hem rebut i que ens recorda avui la carta als efesis, ens ha de dur a a ser conseqüents, com Maria ho va ser. El seu «si» a l'àngel de l'anunciació, obeint i acceptant la voluntat de Déu, és el model que nosaltres hem d'imitar. Hem de donar cada dia un sí eficient i decidit a la nostra fe, a la nostra tasca eclesial, a l'esperança perpètua; així, com Ella, serem benaventurats perquè hem cregut i hem esperat.

Estimats germans, Maria, concebuda sens pecat, plena de dons i de gràcies, va posar tota la seva vida al servei de Déu i dels germans. Va ser una vida de fidelitat a la seva vocació de Mare del Fill de Déu. Per açò, nosaltres hem de posar-nos generosament al servei de l'Església i del nostre món en les necessitats que té. Serà la millor manera de fer-nos dignes de les benediccions de Déu i d'encaminar la nostra vida cap a Crist, Senyor i Redemptor.

Aquest temps d'Advent i la celebració de l'Any Marià, preparatori del Jubileu bimil·lenari del naixement de Jesús, siguin per a tots nosaltres un camí d'esperança i de pau que ens doni força i ànim per viure la nostra fe, en l'amor a Déu i als germans. I que la intercessió de Maria ens hi ajudi, Ella que és la Mare del Redemptor.

2.CONTINUAR LA TRADICIÓ VIVA

Homilia de conclusió del Setè Centenari de la restauració del cristianisme a Menorca. Diada de Sant Antoni, abat, 17-1-88.

Estimats germans,

Com sempre, des de fa segles, ens hem tornat a reunir a la S.E. Catedral Basílica de Menorca, per concelebrar aquesta Eucaristia i després sortir a fer els Tres Tocs, en honor del nostre Patró Sant Antoni, abat, recordant al mateix temps una rellevant efemèride de la nostra història.

Aquest any, la festa té una solemnitat especial, ja que es tracta de concloure el Setè Centenari que hem celebrat per commemorar la restauració del cristianisme a Menorca, en la conquesta que va fer de la nostra illa el rei Alfons, de Catalunya i Aragó.

Fa un any, vam celebrar l'acte principal d'aquest Setè Centenari, amb la presència del Nunci Apostòlic i d'altres prelats i amb la Carta autògrafa que va dirigir-nos el Papa Joan Pau II. Avui em toca a mi, el vostre bisbe, de posar punt final a aquesta commemoració religiosa que hem volgut acabar també en aquesta assenyalada solemnitat i reunits tots al voltant de la taula eucarística.

La nostra commemoració es basa i fonamenta només en una llarga tradició de 700 anys, durant els quals l'Església catòlica, recollint la sembrada que havien fet segles abans el bisbe Sever i els seus fills, ha anat bastint i construint la nostra diòcesi, en la predicació del missatge salvador de Jesucrist.

A nosaltres, idò, toca ara de ser fills a la tradició i, per tant, de continuar en la línia proposada. La celebració del Setè Centenari ens ha fet recordar la nostra història. Però també ens ha dit el compromís del nostre present per viure, en aquests nostres temps, la fidelitat deguda per ser continuadors d'una tradició que no podem deixar trencar. Açò ens obliga a mantenir amb fermesa i decisió lo essencial i a fer-nos presents en les circumstàncies del moment de la història que hem de viure, sabent llegir els signes del temps i valorant adequadament i sense reticències, les riqueses de les realitats temporals que ens enrevolten.

L'objectiu de voler ser una església evangelitzadora i evangelitzada ha de fer-se actual en totes les nostres actuacions. Hem d'oferir aquesta mediació per acostar l'evangeli a la humanitat. La presència cristiana enmig de la societat per poder-la impregnar de l'esperit de l'evangeli, ha d'esser constant, no emperò per comandar-la i subjectar-la, sinó per oferir-li els tresors de la transcendència que són els qui donen raó de ser i centren la vida de l'home. Així ens ho recordava la paraula que va pronunciar el Concili Vaticà II en la seva constitució sobre l'Església en el món actual: «L'Església, que per raó de la seva missió i de la seva competència no es confon de cap manera amb la comunitat política, ni està subjecte a cap sistema polític, és signe i, al mateix temps, salvaguarda del caràcter transcendent de la persona humana.»

Per açò esperam i desitjam que el record i el fruit d'aquest Setè Centenari no consistesqui únicament ni principalment en la memòria d'uns esdeveniments eclesials i populars, o d'unes celebracions eucarístiques cabdals i polides que hem anat realitzant al llarg d'aquest any, sinó que reportin i facin prendre consciència al nostre poble que l'Església de Menorca, que és qui, des dels inicis, ha anat conduint i conservant aquesta celebració de la festa de Sant Antoni, continua fent-la pel que representa per a la seva missió, i continuarà fent-la per honorar el seu Patró i recordar la restauració del cristianisme a la nostra illa.

Al mateix temps ha de reportar també una esperança i un treball fecund pel dia de demà, pel futur que se'ns ha obert ja, cap a un món canviat i canviant i que comporta per tots els cristians una presència activa sense empegueïments en totes les tasques de les quals es troba i es trobarà la nostra societat.

La primera lectura que hem escoltat en l'Eucaristia d'avui ens pot marcar un horit-

zó per a aquesta tasca. Entre altres coses, la lectura ens deia que hem «d'aprendre la saviesa en els camins de la vida». Per nosaltres, la saviesa és Crist, la Paraula de Déu. Idò, en els camins de la vida hem d'anar aprenent la Paraula de Déu. Perquè Crist és el camí que ens mostra com hem de caminar pels viaranys de la vida. Hem d'estar units a Ell, malgrat les dificultats de la vida present. Hem de dir, com sant Pau es preguntava a la segona lectura: «Quí serà capaç d'allunyar-nos de Crist, qui tant ens estima? Els contratemps...? Res de l'univers creat serà capaç d'allunyar-nos de Déu». L'Evangelí acaba, amb transcendència, aquesta decisió dels feels seguidors de Crist: «posseiran la vida eterna».

Durant aquests dies de les passades festes de Nadal i dels Reis, recitàvem un himne que arguïa contra les males intencions del rei Herodes envers el Fill de Maria. S'expressava d'aquesta manera, com aquietant la por del rei: «No ve a prendre els regnes mortals d'aquest món, el qui ha vingut a donar-nos i dur-nos el Regne de Déu». Conseqüentment, l'Església com a continuadora de la missió de Crist, ha de cercar d'establir aquest Regne de Déu en la ciutat dels homes. Aquest Regne que és «un regne de veritat i de vida, de santedat i de gràcia, de justícia, d'amor i de pau».

Aquests han d'ésser els objectius de la presència de l'església en el món. Ha de cercar i fer possible, en quant depèn d'ella, que regnin en la societat aquests tan apreciats i estimables béns que he citat i que són assolidors amb el treball de tots els ciutadans, perquè tots estam cridats a procurar-los. Per açò, el Concili ens diu que «els cristians han de tenir consciència de la vocació particular i pròpia que han d'exercir en la comunitat política; en virtut d'aquesta vocació, estan obligats a donar exemple de sentit de responsabilitat i de servei al bé comú. Els cristians han de reconèixer, també, la legítima pluralitat d'opinions temporals discrepants, i han de respectar els ciutadans que, fins i tot agrupats, defensen legítimament la seva manera de veure les coses», sempre, però, fent feina pel bé comú, sense anteposar els propis interessos particulars o de grup.

Estimats germans, com a conclusió d'aquest Setè Centenari he volgut indicar-vos i manifestar-vos aquestes coses que acab de dir, desitjant que l'Església catòlica que és a Menorca, sàpiga ser feel al seu passat, responsable de la seva missió present i plena de fe i d'esperança en l'esdevenidor, per ser servidora dels homes, amb la fidelitat que deu al seu Senyor Jesús, pregant i meditant la paraula de Déu per revelar-la al món.

Disposats, ara, a continuar aquesta Eucaristia, demanem al nostre patró sant Antoni, que, com ell, sapiguem ajudar l'Església i el món per viure i dur a la pràctica el lema que ens vam proposar: «Som una tradició viva».

3. ESCRIT. L'ENCICLOPÈDIA DE MENORCA

Record que, al cap de pocs mesos del començament del meu servei episcopal a Menorca, van venir a visitar-me els principals agents que volien dur a terme la publi-

cació de l'Enciclopèdia de Menorca. Van mostrar-me el pla que, fins llavors, havien estructurat i l'esquema de les matèries que s'hi tractarien. Era una il·lusió, un desig i, sobretot, un intent arriscat, tant pel que fa referència a la part econòmica com a la de la redacció dels temes i a tot l'embolum de treball i de preocupacions que comporta una obra com la que es proposaven.

Ara, al cap de deu anys d'aquella visita, l'Enciclopèdia de Menorca és ja una realitat. Han anat sortint fascicles sobre diverses matèries i, acabat el primer volum, està en marxa el segon i sembla que ja comença a albirar-se la definitiva conclusió. Anirà bé de poder dir ben prest allò dels clàssics: «Finis coronat opus», l'acabament de l'obra serà la seva corona.

D'aquesta ingent obra que és l'Enciclopèdia, en vull ressaltar tres aspectes ben importants. Primer, el fet en sí, pel que representa per a la nostra cultura menorquina.

Immersionats com esteim en el món de la cultura catalana, no hi ha cap dubte que Menorca, no obstant açò, té una personalitat pròpia ben definida. La nostra illa, que ha rebut influències tan heterogènies de diverses cultures, ha sabut mantenir sempre la seva idiosincràsia, admentent i assumint els trets culturals aliens, però sense perdre el seu substracte essencial. Terra de pas, durant segles, Menorca ha cultivat una amable obertura a tots els vents culturals, i ha ofert una franca acollida a tothom. Ne són un bon exemple les moltes paraules que, menorquitzades, conservam a la nostra llengua, procedents d'ambients diferents i diversos.

Aquesta simbiosi convenia recalcar-la per valorar l'esperit cultural menorquí, amb la seva amplària i la seva liberalitat, cosa que l'Enciclopèdia posa de manifest, i és d'agrair.

Un segon aspecte és l'aportació valuosa que l'Enciclopèdia suposarà pels presents i, sobretot, pels futurs menorquins. Conèixer a fons tots els aspectes, tota la temàtica, tot el que és i representa Menorca, en les diverses formulacions científiques i culturals, significa un progrés i un augment d'estimació profunda, en el sentit més quantitatiu d'aquesta paraula. És a dir, ens trobam davant d'un pes i d'un volum històric, representat per l'Enciclopèdia, que al llarg dels segles fructificarà per a bé de la cultura menorquina.

Finalment, he de ressaltar un tercer aspecte. I aquest el faig més conscientment, si és possible, en quan a Bisbe de l'Església catòlica que és a Menorca. L'Enciclopèdia ha de parlar, parlarà de l'Església. No solament de la seva història a l'illa de Menorca, sinó i sobretot de la seva influència, de les seves aportacions i del seu treball a favor de Menorca i de tot el seu ésser.

No es pot escriure una història i sobre una cultura menorquina sense comptar amb l'esforç generós i la tasca realitzada per l'Església. L'Església catòlica ha marcat a bastament la nostra illa. No solament en l'aspecte eclesiàstic i religiós, sinó també i molt per la seva aportació a la cultura autòctona i, ara darrerament, a la seva normalització.

El paper principal de la fe catòlica i apostòlica la hi tenim marcada des dels seus inicis. Per açò, podem dir que el Bisbe Sever és el nostre pare de la fe i que les multituds de cristians que han fet feina a Menorca i per a Menorca no poden quedar oblidades en un anonimat indesitjable.

Per açò, la meva felicitació als promotors i executors de l'Enciclopèdia de Menorca. Per molts anys!

SES CATEQUESIS DEL BISBE

4. PRÍncep DE PAU

(6-12-87)

Mentre anam fent aquest camí d'esperança que és el temps d'Advent, ens preparam per a la vinguda del Salvador, a qui el profeta Isaïes anomena «Príncep de pau». Ell mateix, Jesús el Salvador i Redemptor, la nit abans de morir va dir als seus deixebles: «Vos deix la pau, vos don la meva pau; i jo no vos la don com el món la dóna».

Una pau interior que tots cercam i que costa de trobar-la i d'obtenir-la. No hi ha ningú que no vulgui la pau. Pau, que vol dir amor, confiança, seguretat, placidesa, justícia. Totes aquelles virtuts que ordenen la vida dels homes i dones i, per tant, que fan respectar la dignitat i els drets de tota persona humana.

I ens manca seguretat. I els odis i les venjances estan a l'ordre del dia. Hem d'anar a cercar unes causes més profundes que ens indiquin el perquè de la manca de pau als individus, en les famílies, a les ciutats i a les nacions. No vos sembla que, donades les notícies que rebem pels mitjans de comunicació social, sembla que el nostre món està ple de crims, de guerres, d'assassinats, de totes i tantes coses que maten la pau?

La pregunta, per nosaltres els cristians, és òbvia de fer-la: Com aconseguir la pau, el benestar i la tranquil·litat que hem de trobar en aquesta vida? Jesús dóna la seva pau als apòstols, que vol dir a la seva Església. Però la pau de Jesús va condicionada a la seva Bona Nova, a la doctrina que ha vingut a predicar, amb el nucli essencial de «estimar Déu sobre totes les coses, i estimar el pròxim per amor a Déu», fent-ho tal com Ell ens va estimar.

Si manquen aquestes referències, si no sabem perdonar, acceptar l'altre i posar cada cosa al seu lloc, és natural que manqui la pau i l'amor i que els nostres carrers i places s'omplin d'inseguretat i que la bona gent tengui por de transitar-hi. Massa de vegades s'ha trasbalsat l'ordre establert per Déu en el tracte que ens devem els uns als altres, i aleshores la pau declina, i campa a tot arreu la llei del més fort o del més malintencionat.

Preguem, en aquest Advent de l'Any marià, a la Verge Maria, Reina de la pau, perquè els nostres dies puguin transcórrer per camins de pau, d'amor i de concòrdia.

5. A MIG CAMÍ DE NADAL

(13-12-87)

He meditat molts vegades l'anada de Josep i Maria des de Natzaret fins a Betlem, amb ocasió del cens ordenat pel Cèsar August. «Per aquells dies», diu l'evangelista Lluc, «va sortir un edicte de Cèsar August que es fes el cens de tot el món. I tothom anava a empadronar-se, cadascú a la seva població. També Josep va pujar de la Galilea, del poble de Natzaret, a la Judea, al poble de David, Betlem».

Per aquest dies, idò, va començar la preparació i el viatge de Josep i Maria que els conduïria a Betlem, al primer Nadal de la història. Va ser una peregrinació de la sagrada Família. Maria duia en les seves entranyes el Fill de Déu. El duia i l'anava a donar al món.

El Papa Joan Pau II en l'encíclica sobre l'Any Marià, ens parla de Maria, com a peregrina. I situa Maria al centre de l'Església peregrina. Escriu açò: «El Concili Vaticà II parla de l'Església en camí, i estableix una analogia amb l'Israel de l'antiga Aliança, en camí a través del desert». Hi ha, però, per a l'Església, no solament aquest pelegrinatge exterior que va fent en aquesta vida, sinó també un pelegrinatge a través de la fe, i en aquest camí Maria hi és present perquè Ella és benaventurada perquè ha cregut, participant més que ningú en el misteri del seu Fill, Jesucrist.

Ara que nosaltres ens trobam en aquest temps de l'Advent de l'Any Marià i a mig camí de Nadal, hem d'examinar el nostre pelegrinatge. Si també avançam en el camí de la fe. Si feim com Maria, qui «per mitjà de la mateixa fe que la va fer benaventurada, és present en la missió i en l'obra de l'Església que introdueix al món el Regne del seu Fill».

A mig camí de Nadal, com en totes les etapes de la nostra vida, ens hem de fer també presents en la missió i en l'obra de l'Església. El passat Sínode dels Bisbes sobre la vocació i missió dels seglars, volia aquesta presència de tots en el treball a realitzar.

Les properes festes de Nadal, per les quals ens preparam en aquest temps d'Advent, ens donen oportunitat per imitar Maria en el servei que devem al seu Fill i a tots els germans. Si arriba el Salvador, unim-nos a Maria, qui el va dur a aquest món, per complir la missió que tots tenim encomanada. A mig camí de Nadal, continuem el pelegrinatge interior que doni força a la nostra fe per omplir-nos de l'amor a Déu i als germans, amb les bones obres que hem de realitzar.

6. PERQUÈ L'HOME ESDEVENGUI DÉU

(3-1-88)

En la litúrgia de l'Eucaristia, quan el sacerdot mescla unes gotes d'aigua al vi del calze, diu aquestes paraules: «Que així com mesclam aquesta aigua i aquest vi, parti-

cipem també de la divinitat d'aquell que es dignà compartir la nostra condició humana». Expressió que és un eco de l'atrevida locució de sant Atanasi: «Déu es va fer home, perquè l'home esdevingui Déu».

Durant aquestes festes de Nadal hem celebrat el naixement de l'Infant Jesús: Déu que es fa home, un de nosaltres, per ser el nostre Salvador. Déu que s'humilia fins a prendre carn mortal. Com diu sant Joan, l'evangelista: «El qui és la Paraula es va fer home i va plantar entre nosaltres el seu tabernacle».

Som fets fills de Déu, idò, participants de la seva naturalesa divina. Perquè podem dir a Déu, Pare, com a fills d'adopció que som. I ho som!, diu sant Joan amb una exclamació d'entusiasme i d'agraïment.

Fills de Déu, fins que Ell vindrà i, vençuts tots els enemics, el darrer serà la mort, Déu serà tot en tots. La nostra fe ens fa creure i viure aquestes veritats que, sense ella, són difícils d'acceptar. L'abaixament de Jesús és el nostre alçament. Del pecat hem passat a la llum; el seu sacrifici redemptor ens ha purificat; estam en el camí de la Vida.

Però, aquesta filiació, aquesta participació en la naturalesa divina ens obliga i ens condueix a adorar Déu i a glorificar-lo per les gràcies rebudes i per la glorificació que ha fet de nosaltres. És una submissió filial per reconèixer-lo com a Creador i Senyor de tot el creat.

S'escapa, idò, de les nostres mans el voler fer de l'home el centre del món. Perquè l'home esdevingui Déu, no condueix a entronitzar-lo com a ser suprem, amo i senyor de tot lo creat, centre de tot, prescindint de Qui és, del Déu qui era, és i serà. Una autonomia radical, una emancipació de l'home, que es fa centre de totes les coses, ocupant el lloc de Déu genera un trasvassament que condueix a l'absurd. La dignitat més gran de l'home és reconèixer la seva submissió a Déu, la seva filiació divina.

Hem de repetir amb la litúrgia d'aquests dies les paraules del pròleg de l'evangeli de sant Joan, per viure el gran misteri d'un Déu fet home i de l'home que esdevindrà Déu: «Al principi ja existia el qui és la Paraula. La Paraula era amb Déu i la Paraula era Déu. Era, idò, amb Déu al principi. Per Ell tot ha vingut a l'existència i res del que ha vingut a existir no hi ha vingut sense Ell».

7. EL PARE FRANCESC PALAU I QUER

(10-1-88)

Aitona, un poble de les terres de Lleida, aigües avall del riu Segre, va veure néixer, el dia 29 de desembre de 1811, un fillet qui, després de 61 anys d'una vida difícil, dura i atzarosa, però sempre fidel a Déu i a l'Església, moriria a la ciutat de Tarragona un 20 de març. Estic parlant del Pare Francesc Palau i Quer, carmelita descalç, fundador de la Congregació de les dues rames de les Germanes Carmelites Terciàries, missioneres unes i missioneres teresianes les altres.

El dia 10 de novembre de 1986, la Santa Seu va proclamar les seves virtuts heroiques i, si Déu vol, el dia 24 d'abril d'aquest any, el Papa Joan Pau II el beatificarà en una cerimònia litúrgica, a Sant Pere del Vaticà.

D'aquest nou Beat, Pare Francesc Palau i Quer, vull destacar-ne dos moments importants de la seva vida, un dels quals fa referència a la nostra illa de Menorca. En un dels seus exilis, el Pare Palau va fer cap a Ciutadella i en la capella del Santíssim de la Catedral va tenir en uns moments d'oració, la inspiració i la decisió ferma de fundar la Congregació de les religioses carmelites.

L'altra moment important de la seva vida, va ser la institució a la ciutat de Barcelona d'una anomenada «Escola de la Virtut» que va ser un centre catequístic de formació permanent d'adults.

La seva obra fundacional són les germanes carmelites, escampades avui dia quasi bé per tots els continents. Dedicades especialment a l'ensenyament i a l'assistència als malalts en hospitals i altres centres d'acolliment dels més necessitats, no han descuidat mai la seva projecció missionera i evangelitzadora. L'obra social que estan realitzant arreu del món, la tenim també continuada i concretada en la nostra diòcesi en el servei que fan a Ciutadella, a l'hospital municipal i a l'escola-llar; i també a Es Castell on, a més de fer feina en les activitats parroquials, duen un treball en classes especials d'ensenyament. Anys enrera també havien tengut un convent a Alaior.

Les virtuts i els exemples del Pare Palau i de les seves religioses han d'estimular-nos a tots en el seguiment de Jesús, sempre amb la fidelitat que ell va demostrar a Déu i a l'Església en mig dels treballs i sofriments que van marcar la seva vida. Que el nou Beat intercedesqui per nosaltres i ompli de vocacions els noviciats de religiosos i religioses per a la feina a realitzar en l'evangelització del nostre món.

8. CONTINUAR LA TRADICIÓ VIVA

(17-1-88)

Avui, festa de Sant Antoni, abat, Patró de la nostra diòcesi, posarem un especial punt final a la commemoració del Setè Centenari de la restauració del cristianisme a Menorca, en la reconquesta que en va fer el rei Alfons.

He escrit «un especial punt final» perquè, si bé en aquest dia feim acabar els actes commemoratius amb la celebració de l'Eucaristia a la Catedral i a les altres parròquies de l'illa, no desitjam ni volem que l'esperit del lema que vam adoptar, «Som una Tradició viva», finesqui juntament amb aquesta cloenda.

Des de la solemne inauguració del Centenari l'any passat, aquest mateix dia d'avui, amb la presència del Nunci Apostòlic i altres bisbes, i la carta autògrafa que va dirigir-nos el Papa, la nostra Església, amb actes puntuals i diverses celebracions ha anat recordant el contingut del tema. Jo mateix vaig escriure una carta pastoral amb idèntic títol i donant i assenyalant camins per a la vida futura de la nostra diòcesi.

Hem de continuar, idò, en la línia proposada. La celebració del Setè Centenari ens ha fet recordar la nostra història. Però també ens ha dit el compromís del nostre present per viure, en aquest temps, la fidelitat deguda per ser continuadors d'una tradició que no podem deixar trencar. Açò ens obliga a mantenir amb fermesa lo essencial i a fer-nos presents en les circumstàncies del moment de la història que hem de viure, sabent llegir els signes del temps i valorant adequadament, sense reticències, les riqueses de les realitats temporals en les quals estam immersos.

L'objectiu de ser una església evangelitzadora i evangelitzada ha de fer-se actual en totes les nostres actuacions. Hem d'oferir aquest mediació per acostar l'evangeli a la humanitat. La presència cristiana enmig de la societat, per impregnar-la de l'esperit de l'evangeli, ha d'esser constant, no, emperò, per comandar-la i subjectar-la, sinó per oferir-li els tresors de la transcendència que són els qui donen raó de ser i centren la vida de l'home.

Que Sant Antoni, abat, el nostre Patró, ens doni aquell coratge i decisió que ell va sebre emprar amb la seva ajuda a l'Església i al món del seu temps.

DE SECRETARIA GENERAL

NOMENAMENTS

Nou Consell Diocesà d'Economia. Amb data del dia 12 de desembre de 1987, ha quedat constituït el nou Consell diocesà d'economia de la següent forma:

President: Sr. Bisbe.

Delegat episcopal: Sr. Dn. Rafel Ma. Oléo Cortès, Vicari General.

Ecònom diocesà: Sr. Dn. Miquel Tutzó Melià.

Vocals: Sra. Pabla Pons Pons i Srs. Josep Mascaró Pons, Miquel Taltavull Monjo, Llorenç Brondo Jover i Antoni Juanico Barceló, qui actuarà de Secretari.

La duració d'aquest Consell és per a cinc anys, d'acord amb el cànon 492,2.

Amb data del dia 10 de desembre de 1987, el Sr. Miquel Casanovas Anglada és nomenat Secretari del Sr. Bisbe.

Col·lecta de la campanya contra la fam.

S'ha de celebrar en totes les parròquies i llocs de culte, el diumenge, dia 14 de febrer. Dita col·lecta s'ha d'enviar a la Delegació diocesana d'Economia dintre dels quinze dies següents d'haver-se realitzat.

CONSELL DEL PRESBITERI

FULL INFORMATIU, NOVEMBRE DE 1987.

El dia 4 de novembre de 1987, a les 10 del matí, es reuneix a Ca'l Bisbe, el Consell de Presbiteri presidit pel Sr. Bisbe. Hi assisteixen tots els seus membres.

Després de la pregària de Tèrcia es comença el treball. Llegida i aprovada l'acta de la sessió anterior i abans d'entrar als punts de l'ordre del dia, el Sr. Bisbe presenta el treball, fet pel Consell Diocesà de Pastoral, sobre les homilies a les nostres celebracions, perquè es pugui tenir present de cara a la revisió de la celebració de l'Eucaristia. S'apunta que perquè els temes treballats pel Consell D. de Pastoral no quedin sense ressò, convé que passin al Consell de Presbiteri i que tots els prevers els puguin treballar, a fi que l'ajuda que suposa que els laics opinin millori tota la pastoral i les celebracions.

Passant a l'ordre del dia, ens demanem quins punts han d'ésser prioritaris per al present curs. I es veu necessari de treballar perquè quedi acabada la revisió-adaptació de l'Organigrama diocesà; i també s'ha d'acabar tota la qüestió referent a estatuts, en el marc de la revisió dels anys 80.

Després es fa una valoració de temes pendents per descobrir-hi els que ja s'han debatut i han passat o han de passar a l'executiu i que per tant no s'han de tornar a debatre en el Consell, com són:

- Casa sacerdotal.
- Nou expedient matrimonial.
- Llibres parroquials.
- Presència de l'Església a les escoles.
- Comissió mixta religiosos/es-Església diocesana.
- Formació permanent del clergat.

- Atenció al Sínode de laics.
- Les propostes del Congrés d'Evangelització.

I perquè les qüestions tractades i que ja han passat a l'executiu, no caiguin en el buit, i s'ignori el que es fa, s'urgeix als diferents organismes i comissions que informin sobre el que van fer a fi de poder-ho publicar al Butlletí del Bisbat i tothom en pugui estar informat.

Com idea que ha de guiar el nostre treball de reflexió, es recorda la que el Sr. Bisbe va publicar a la carta pastoral «Som una tradició viva»: «Una Església de Menorca més evangelitzadora i més evangelitzada, més servidora de l'home i del món».

Qüestions que queden pendents i ja encetades al Consell del Presbiteri:

- Pastoral litúrgica: Revisió de la celebració de l'Eucaristia, i dels sacraments.
- Revisió dels criteris del funcionament econòmic de la Diòcesi.
- Fe-cultura; fe-vida.
- Pastoral vocacional.

En quant al món obrer, es veu que el que s'ha d'assegurar és un acompanyament de les persones en situacions difícils. Aquesta atenció als problemes puntuals ha de dur a persones i institucions a denunciar les situacions d'injustícia i de falta de solidaritat que es donen moltes vegades amb la gent que sofreix. S'ha de fer un estudi de la situació real de la problemàtica actual, que no s'oposa a que es vagi creant un moviment especialitzat per aquest sector.

Després de debatre llargament aquesta qüestió del món obrer, es creu que ja ha de passar a l'executiu perquè es treballi de cara a la creació d'aquest moviment especialitzat.

Es parla després de la «Comissió de diàleg amb autoritats i entitats públiques». Ha de ser una sola persona o una comissió? L'important és que hi hagi algú que faci aquest seguiment.

Després d'un llarg debat sobre l'oportunitat o no de crear aquesta Comissió de diàleg i quina ha de ser la seva funció, es remarca que s'ha de tenir present:

- S'han d'obrir conversacions.
- Té una feina de seguiment del que fan les autoritats.
- Comissió de servei i de col.laboració.
- Les línies de relació les ha de marcar la Comissió.
- Ha de fer uns acords marc.
- És un paper propi del Bisbe i el Vicari General.
- Ha de ser una Comissió àgil, per tant no nombrosa, en la que haurien de prendre part gent tècnica: missè, un membre de la Confer, un arquitecte, etc.

-Ha de ser hàbil i ha de tenir amplia informació i coneixement, ha d'utilitzar els criteris pastorals que ha adoptat l'Església Diocesana.

-Queda l'interrogant de si la Comissió només ha de obrir diàleg amb les entitats públiques o també amb les privades de cert nivell.

Tenint presents aquestes puntualitzacions de cara a la tasca que ha de desenvolupar aquesta Comissió es passa a votació l'oportunitat a no de la seva creació. Els resultats són aquests:

6, voten que sigui una comissió de tres o quatre persones en que hi hagi laics.

1, que sigui una comissió privada, d'assessorament del Bisbe.

2 abstencions.

Finalment es fa constar en acta l'agraïment del Consell de Prebiteri al Bisbe pels deu anys de presència i servei a l'Església de Menorca, amb encerts i desencerts que tot ho valorem, ja que els desencerts el fan ser humà. És un agraïment fraternal que volem que es faci extensiu a la seva mare que és enmig nostre i als seus familiars.

Quan ja són les dues del capvespre es dona per acabada la sessió.

L'ordre del dia per a les reunions arxiprestals de dia 18 de novembre de 1987, és el següent:

1. El Consell Diocesà de Pastoral ha treballat sobre les homilies de les nostres celebracions, a partir del resultat d'aquest treball i en la línia de revisió de la Pastoral litúrgica que ens diu a nosaltres que som els responsables directes d'aquesta tasca. Com hem de treballar a partir d'aquestes aportacions?

2. La revisió dels anys 80 s'està acabant. Ha de dur a la celebració d'un Sínode Diocesà? Per què? Quan?

Ciutadella de Menorca, a 4 de novembre de 1987.

FULL INFORMATIU, DESEMBRE DE 1987

El dia 2 de desembre de 1987, a les 10 del matí, es reuneix a Ca'l Bisbe, el Consell de Presbiteri presidit pel Sr. Bisbe. Hi assisteixen tots els seus membres, excepció feta de Mn. Llorenç Vidal.

Després de la pregària de Tèrcia es comença el treball. Llegida i aprovada l'acta, corregint l'apartat en que es parla del món obrer on diu: «... es treballi de cara a la creació d'aquest moviment especialitzat»; ha de dir: «... es treballi de cara a la creació d'unes institucions pastorals que atenguin aquest camp».

1.- En quant a la possibilitat d'un Sínode Diocesà:

Seguint l'ordre del dia es presenten les aportacions dels arxiprestats de Maó i Ciutadella sobre l'oportunitat de convocar un Sínode Diocesà.

Davant de les aportacions dels arxiprestats es veu que s'ha d'anar cap a la realització continuada de la revisió dels anys 80. Revisió que hauria de dur a una petita assem-

blea anual que a la llarga pugui dur o no a un Sínode, però que dinamitzi la nostra Església diocesana. Per aquesta raó, a partir de la vida diària, s'ha de tenir en compte que no hi ha d'haver una divisió, o grups tancats, sinó que hem d'estar més oberts a l'Església diocesana.

Es manifesta l'oportunitat de que es consulti al Consell Diocesà de Pastoral, a fi que també els laics puguin aportar la seva visió en quant a l'oportunitat del Sínode. El Sr. Bisbe diu que ja està a l'ordre del dia o del pla del Consell D. De Pastoral.

El Sr. Bisbe manifesta la seva voluntat de consultar tots els agents de pastoral per veure si és o no oportú, perquè si tots es manifesten en contra no el convocarà. Però si que la revisió ha de tenir un final, no com un mur, sinó com a punt de partida i de referència en la tasca pastoral de la Diòcesi.

2.- En quant a la significació i perspectives de la revisió dels anys 80:

1er. -Es veu vàlida l'institució que suposa la revisió dels anys 80 que no és que hagi d'acabar amb els anys 80, sinó que la revisió pastoral és necessària i s'ha de continuar. Convé fer un resum del treball fet fins ara en el camp de la revisió. S'han de tenir en compte els documents síntesi ja fets i presentats a anteriors Consells del Presbiteri. La síntesi que es faci ha de ser objectiva. I hem de tenir present que esteim entrant a uns temps nous i no n'hem d'estar absents.

2on. -Dins la tasca de la revisió s'ha d'arribar als projectes de pastoral parroquial, per veure que es va fent. S'ha de tenir clar que la gent no té una dinàmica comunitària.

3er. -Per fer la feina de revisió de la pastoral parroquial el Sr. Bisbe es trobarà amb els arxiprestos per preparar uns punts de diàleg amb els que puguin constatar el que s'està fent.

4art. -Que es revisin les distintes Delegacions a fi que les coses que es fan es vagin coneixent i avaluant per veure les passes fetes i les necessàries a fer.

5è. -Veure els grups de creients actius a fi que es conegui tota la realitat.

6è. -També s'han de descobrir els buits que hi ha a la nostra Església a fi de poder-hi aportar respostes.

7è. -Que els arxiprestos després facin un resum d'aquesta feina perquè es pugui avançar en el treball.

8è. -Es veu com una condició «sine qua non» el que algú estigui encarregat de fer el seguiment del fil de la revisió per una bona marxa de la Diòcesi.

9e. -S'ha de fer un esquema i un calendari de la revisió.

Quan ja passen de les dues de la tarda es dona per acabada la sessió.

L'ordre del dia per a les reunions arxiprestals de dia 16 de desembre de 1987, és el següent:

1. Per continuar la feina de la revisió i valorar la proposta del Consell del Presbiteri, llegir el Full informatiu i fer un estudi i valoració de les propostes.

2. Altres propostes de cara a la mateixa revisió de l'activitat pastoral.

Ciutadella de Menorca, a 2 de desembre de 1987.

COMISSIÓ DIOCESANA DEL CLERGAT

ACTIVITATS A REALITZAR EN AQUEST FINAL DE CURS.

En la reunió d'aquesta Comissió, celebrada a cal Bisbe el dia 20 de gener, es van acordar les següents activitats per aquests final de curs:

23 de gener: conferència pel Pare jesuïta José Ma. Castillo, professor de teologia a Granada, que tindrà lloc a la Casa de l'Església, a Maó, a les 11 del matí.

10 de febrer: Recés trimestral per a capellans, dirigit pel Pare Bernabé Dalmau, de Montserrat. Es farà a la rectoria d'Alaior, des de les 10,30 del matí fins a les 6 del capvespre. Tots els assistents avisin al Sr. Arxiprest d'Alaior, per si es volen quedar a dinar.

23 de març: Al Seminari, al capvespre, de 4 a 6, xerrada sobre l'arxiprestat en la pastoral de conjunt, donada pel Vicari General de Mallorca, Sr. Joan Bestard.

30 de març: Recés i celebració de la missa crismal. Tindrà lloc a Alaior. El recés començarà a les 5 del capvespre i la missa a les 8.

5 d'abril: dimarts de Pasqua. Trobada-dinar.

Diumenges del mes de maig: Celebracions al Santuari de El Toro sobre l'Any Marià. Dia 1: Per a catequistes; dia 7 per a capellans i religiosos-religioses; dia 8: Benedicció dels vents i per a la Fraternitat de Malalts i Apostolat sanitari; dia 15: per Matrimonis, famílies i Equips de la Mare de Déu; dia 22, pels immigrants; dia 29, per a la joventut. Les respectives Delegacions cuidaran de l'organització.

18 de maig: Al Seminari, al capvespre, de 4 a 6, xerrada sobre espiritualitat sacerdotal, dirigida pel Vicari General de Mallorca, Sr. Joan Bestard.

Per als exercicis espirituals anuals, es donaran les dades en moment oportú.

S'invita a tots els sacerdots i religiosos-religioses a assistir a aquests actes i a indicar i animar als feels a assistir als que són per a tot el Poble de Déu.

CURSET SOBRE MILITÀNCIA CRISTIANA.

Es va celebrar al Santuari de El Toro els dies 29 de juny a 3 de juliol de 1987. A continuació publicam el resum que va fer-ne el director, Mn. Bonaventura Pelegrí, sacerdot de la diòcesi de Lleida.

CURSET SOBRE MILITÀNCIA CRISTIANA

Monte-Toro (Menorca), del 29 de Juny al 3 de Juliol 1987

INTRODUCCIO

L'objectiu d'aquesta trobada era la recerca de instrument pastorals adients per ajudar els adults cristians a esdevenir «cristians adults» d'acord amb la doctrina del Concili Vaticà II.

Es va emprar un mètode actiu de treball. Donat el nombre de participants (sis sacerdots i dues religioses, al començament, i deu sacerdots i les dues religioses, més endavant), vàrem treballar sempre tots juns.

Des del començament varem donar per sabuts i assumits conceptes-clau, com: Església -misteri, comunió i missió-, condició històrica, evangelització, Regne de Déu -do i tasca-, laïcat, corresponsabilitat, relació Església-món, autonomia de les realitats temporals, secularitat, secularització, secularisme... Durant el diàleg, no obstant, vàrem reflexionar sobre alguns d'aquests conceptes quan ho vam creure necessari.

A continuació oferim un ampli i esquemàtic resum del que vàrem dir. Els diferents capítols indiquen els diversos passos que varem fer en la reflexió.

1.- Tipologia dels nostres cristians laics, adults. Característiques i causes (x)

1.1.- Cristians practicants

1.1.1.- Sense un compromís clar ni intra ni extra eclesial

1.1.1.1. Nostàlgics de les formes antigues de pietat

1.1.1.2. Que han assumit positivament les reformes litúrgiques del Vaticà II.

(x) Malgrat tractar-se d'una diòcesi petita en extensió i en nombre d'habitants es constata l'existència de grans diferències d'una parròquia a una altra.

1.1.2. Compromesos intra-eclesialment

- Es troben en la Catequesi, Consells Parroquials, Càritas, Pastoral de malalts, en treball amb minusvàlids, Animadors o consiliaris de Moviments, p.e. Escoltisme, etc.
- massa sovint són els mateixos els que trobem en diversos llocs.
- en alguns, aquesta activitat respon a la necessitat de fer quelcom;
- en altres, la motivació és més pregona, adhuc missionera;
- tenen una certa dificultat per prendre la iniciativa; per part dels capellans, la dificultat està en atorgar-los-hi responsabilitats i autonomia.

1.1.3. compromesos extra-eclesialment

- Són una minoria; en alguns llocs, prou important;
- els trobem en Ajuntaments, sindicats, partits polítics, en l'ensenyament, cooperatives, organitzacions cíviques;
- manquen d'una formació teològica adequada i d'un acompanyament crític des de la fe. En alguns casos no es deixen criticar;
- això té com conseqüència la manca d'un major pluralisme polític entre els cristians compromesos;
- tenen dificultat per explicitar la fe de manera clara;
- es constata una dificultat especial per als empresaris que volen ser conseqüents amb llur fe; dificultat també especial per acompanyar-los.
- Aquest grup constitueix un gran repte per la tasca pastoral de l'Església i la seva presència evangelitzadora en el món. Ensenms li ofereix grans possibilitats per realitzar el ideal presentat pel Vaticà II.

1.2. Cristians no-practicants

Una part d'aquests mantenen alguns lligams: a l'ocasió de certs aconteixements, com baptismes, primeres comunions, matrimonis i, sobretot, enterraments;

1.2.1. Que anteriorment havien practicat:

- Alguns havien estat cristians militants
- decebuts pel post-concili
- Van tenir la sensació de que no eren posats en pràctica els principis d'aquell;
- no varen saber integrar a la vivència de la fe el descobriment que havien fet de la dimensió i acció polítiques;
- idealisme polític amb el consegüent desencís; alguns, no sols abandonaren la pràctica de la religió sinó també el compromís polític;
- sens potser adonar-se'n varen voler utilitzar l'Església per a fins polítics; l'Església que s'havien imaginat els va defraudar;
- utilització poc crítica de l'anàlisi marxista i incapacitat, per part dels sacerdots, de saber-ne valorar el que aquella anàlisi pot tenir de positiu, i per acompanyar els militants cristians en aquell procés.
- Aquesta crisi va «cremar» també a sacerdots i religioses.
- Els militants que varen saber superar aquestes temptacions o dificultats, avui, tenen una bona formació i han assolit un gran equilibri o bon grau de maduresa cristiana.

1.3. Anti-clericals d'esquerra

- fenòmen decreixent
- Actualment es dona, principalment, entre antics militants de la JOC, dels quals s'ha parlat, al manco en part, en 1.2.1.
- rebel·lió contra una sèrie d'actituds del Papa i del Vaticà, especialment davant de temes com la sexualitat, l'avortament, el divorci; i de diferents situacions polítiques i persones, com p.e., Nicaragua, El Salvador -Polònia; Bisbe Romero- Papieluszko.
- Segons ells, els Bisbes espanyols no acaben de parlar clar; potser voldrien que l'institució Església fagi el que ells o el propis partits i sindicats no fan;
- no saben veure ni allò que l'Església, adhuc la pròpia institució, en realitat, fa.

1.4. Anticlericals de dreta

- fenòmen recent
- Es tracta, en general, de gent que s'havia identificat amb el règim franquista;
- desil.lusió, al veure que l'Església deixà de identificar-s'hi;
- habituats a sentir-se recolzats i justificats per l'Església i per una certa visió de Déu, se senten traïts

1.5. Universitats agnòstics o no-creients

- convicció de que la Religió es fautora d'alienació
- desproporció entre llur preparació intel.lectual i professional i llur preparació teològica;
- s'els havia presentat una fe fonamentalment moralitzant;
- influència del ambient universal o de l'ensenyament, en general, i dels medis de comunicació social, no contrarrestada suficientment ni per la família ni pel treball pastoral

2. Avaluació d'aquests diversos tipus de cristians.

Feta a la llum dels valors de l'Evangelí i del ideal de seglar cristià suggerit pel Vaticà II, en una Església, comunió, missionera i sacrament del Regne de Déu en el món:

2.1. Cristians practicants, sense compromís clar

a) constatarem com positiu en aquestes persones (x):

- Valoració de l'Eucaristia (ja no cerquen la «Missa brevis»!)
- Valoració de l'aspecte comunitari i el de celebració
- Cerquen una Paraula que respongui a llurs preocupacions: ens exigeixen que, en la predicació, aterrem;
- desenvolupament de la vida interior: pregària i vida sacramental
- sensibilitat vers els altres

(x) El què constatem com positiu o negatiu no es refereix, està clar, a cadascuna d'elles.

- Consideren l'Església com «casa seva»; l'estimen. Estan disposats a donar la cara per ella; pels capellans.

- Oberts a que s'els demani fer qualche cosa: ajudar malalts, contribuir econòmicament.

b) constatarem com negatiu o mancances:

- el sentit de l'obediència ha ofegat la iniciativa;

- excessiva dependència dels capellans: en la presidència, en els judicis morals (llur experiència és més rica del que creuen i exprimeixen);

- complex de inferioritat davant dels «qui saben»;

- massa lligats a tal o qual capellà, a tal o qual missa;

- en llur formació religiosa, l'Evangelí no juga un paper prou important;

- la seva pietat està encara feta massa de «fòrmules» d'oració;

- valoren poc el què ells fan i aporten a la comunitat i el què podrien fer i aportar;

- donen massa importància a l'estructura jeràrquica;

- manca encara, en molts d'ells, consciència de les dimensions celebrativa i comunitària de l'Eucaristia;

- desproporció entre pregària i compromís: la «ortodòxia» en la pràctica religiosa és succedani de la «ortopraxi»;

- més religió que fe: excessiva valoració (sacralització) de les mediacions: imatges, signes, normes;

- poca consciència de llur condició de «poble sacerdotal, reial i profètic»;

- La comunió l'entenen encara més com «premi» a la bondat que com regal de la benignitat i magnanimitat divines;

- identificació de «ésser cristià» i de «dreta»; consegüent manca de confiança envers la gent d'esquerres;

- por i desconfiança envers la «política», com qualque cosa d'impur.

2.2. Compromesos intra-eclesialment

a) positiu

- Han descobert el valor de fer quelcom per als demés;
- capacitat d'entrega;
- fidelitat a la tasca que realitzen
- La catequesi a la què es dediquen resulta una catequesi per a elles;
- Se senten Església. Són conscients de que les limitacions d'aquesta no és raó per perdre la fe sinó per créixer en ella;
- han crescut en iniciativa, responsabilitat. El capellà ja n'ho és «tot»;
- no són esclaus ni es deixen arrastrar per l'ambient, amics no practicants, TV, etc.;
- creixement de llur capacitat d'acolliment;
- és un grup que dona fisonomia a la parròquia: la litúrgia es viu molt més qu'avanç;
- són un estímul pel capellà; són interessants els comentaris que fan de les homilies; tenen capacitat per distinguir entre agressivitat i interpel.lació;
- tenen consciència de que el què fan encara no ho és tot;
- són sensibles als problemes socials, als defectes de la societat de consum, als problemes del «Tercer Món»;
- contribució econòmica a la vida de l'Església;
- el què fan es un primer pas envers un compromís en la societat; algunes persones ja l'estan donant;
- descobriment gradual de la importància de la pregària i contemplació
- ja no fan «bandera» de tal o qual fòrmula.

b) negatiu o mancances

- els manca encara una major responsabilitat envers l'Església i la missió d'aquesta en el món;
- tenen dificultat per transmetre la fe als fills; tenen el perill d'embarfar-los;
- manca mística: de conviccions més fortes;
- manca de integració de la pregària i de l'acció: de la dimensió «gratuïta» de la fe;
  - s'han perdut una sèrie de fórmules que anteriorment ajudaven l'oració; com p.e. l'Angelus, el Rosari etc.
  - carga ideològica en algunes pregàries
  - en algunes, manca de disponibilitat;
  - manca de formació bíblica i teològica;
  - manca de consciència de que formen part d'una comunitat més àmplia;
  - en alguns, manca de serietat en les responsabilitats assumides;
  - no descobreixen el compromís extra-eclesial; manca també una major consciència de la condició missionera de la fe.

2.3. Compromesos extra-eclesialment

a) positiu

- Es gent en punta que fa caminar i renovar-se
- cristians adults; malgrat nosaltres, en moltes ocasions, continuen en llur compromís
- tenen iniciativa; no depenen dels capellans;
- crítics;
- obren portes a l'Església;
- tenen coratge per exposar-se a les crítiques que, molt sovint, comporta la vida pública;

- en alguns, capacitat de autocrítica, per mantenir-se en actitud de servei i no de poder;
- crítica de l'acció des de la fe; recerca de coherència;
- fan possible un cert pluralisme polític en la comunitat cristiana;
- fan possible el retrobament de la fe amb la cultura;
  - confrontament amb un ambient social gens favorable: el cristià, sovint, considerat com «un burro» en els medis de comunicació social;
  - són els que, majoritàriament dinamitzen la vida socio-político-cultural menorquina.

b) negatiu i mancances

- no accepten fàcilment l'interpel·lació;
- obediència de partit;
- a alguns, els pot el sentit del poder.

el que segueix es refereix a l'Església en relació a aquests cristians:

- + són pocs: en el camp de l'educació, concretament, molts dels cristians són tradicionalistes;
- + el món del turisme i empresarial estan molt descuidats. Dificultat de viure-hi hi els valors evangèlics;
- + manca acompanyament pastoral d'aquests cristians;
- + manca molt diàleg per part nostra amb aquesta gent.

3. Breu síntesi dels militants que l'avaluació precedent dibuixa i que creiem correspon al que demana el Concili Vaticà II:

- 3.1. Adults humanament, amb constant procés de creixement.
- 3.2. Adults en la fe (esperança i caritat)

- procés en el coneixement creixent del contingut de la fe i en la seva vivència.

- 3.3. Conscients de llur dignitat cristiana: membres de «ple dret» del Poble de Déu, sacerdotal, reial i profètic;

3.4. Que prenen llurs responsabilitats en la construcció de l'Església, comunitat missionera, d'acord amb els respectius carismes i vocacions;

- sense sentir-se dependents dels capellans, però amb comunió amb ells i amb la resta de l'Església;

- amb iniciativa i creativitat;

- segons els respectius carismes, vocacions, possibilitats;

3.5. Amb una espiritualitat profunda

- que integra la fe i la vida, superant qualsevol dicotomia, separació i reducció;

- feta de silenci: per acollir i escoltar l'Esperit de Déu que habita en cadascú i es fa present a través de les persones i dels aconteixements;

- feta de silenci: per acollir i escoltar l'Esperit de Déu que habita en cadascú i es fa present a través de les persones i dels aconteixements;

- feta de pregària: personal i comunitària

- de contemplació de Déu en la seva obra creadora i redemptora;

- de celebració: especialment del Memorial de la Passió, mort i resurrecció de Jesucrist;

- conscients del dinamisme pasqual de la vida;

- atents a les exigències del Regne de Déu: Regne de Vida, d'Amor, de Llibertat, de Justícia, de Veritat... Regne que és Do, que reclama, però, un acolliment ACTIU;

- amb esforç constant de DISCERNIMENT.

3.6. Compromesos en la construcció del món, d'acord amb els valors del Regne.

4. Inventari de les mediacions pastorals existents i que tenen relació, directa o indirecta, amb la formació dels nostres cristians adults (x)

4.1. Medis de tipus formatiu-doctrinal:

(x) La classificació està feta, tenint en compte l'aspecte principal de cada un dels medis.

- celebració de la Paraula: homilia i altres predicacions
- Escola de Catequistes (amb l'ensenyament de la catequesi),
- catequesi d'adults,
- Escola de teologia,
- lectures,
- classes de religió (EGB i BUP),
- preparació als sagraments
- recessos, exercicis espirituals.

4.2. Medis de formació en l'accio (amb diferents accents)

- Eucaristies participades
- mediacions de tipus apostòlic
  - + Consells parroquials
  - + Grups de matrimonis: RdeV, Estudi de temes)
  - + Moviment de Joves Cristians
  - + JOBAC
  - + Fraternitat de Malalts
  - + Assemblees i Jornades
  - + Cristians pel Socialisme
  - + Acompanyament personal
- de tipus educatiu i d'esbarjo:
  - + Moviment d'escoltes
  - + Clubs parroquials

4.3. Associacions piadoses

- Maries dels Sagraris
- Apostolat de l'Oració
- Grups de pregària litúrgica
- Confraries

4.4. Servéis

- «Una Illa per al món».
- Càritas
- Col·legis de l'Església (amb Associacions de ex-alumnes i de pares).

5. Avaluació d'alguns d'aquests medis, tenint en compte l'objectiu que ens proposem:

5.1. Predicació de la Paraula

-- positiu

- Preparació en grups: aportacions d'experiències pels laics
- Aprofitar el contacte amb la gent, com a preparació remota
- llenguatge dirigit no sols al cap sinó també al cor;
  - + tenir en compte les preocupacions o qüestions de la gent i intentar il·luminar-les des de l'Evangelí;
  - + no limitar-nos a una certa «clientela»;
  - + esforç per a transmetre tot el missatge evangèlic, mirant de fugir del «moralisme»;
  - + saber aprofitar-nos d'instruments de preparació de l'homilia procedents de fora, sempre que hi hagi un esforç seriós reeixit d'adaptació a les nostres realitats;
  - + esforç de inducció: descoberta dels valors de la nostra cultura, com p.e., el silenci, la vida familiar, acolliment, etc.

UN AÑO DEDICADO A MARIA

Exhortación colectiva del Episcopado Español con motivo del Año Mariano, aprobada por la XLVII Asamblea Plenaria de la Conferencia Episcopal Española.

1. El 1 de Enero de este mismo año de 1987, solemnidad de Santa María Madre de Dios, el Papa Juan Pablo II anunciaba la celebración de un año dedicado especialmente a la Virgen en "la perspectiva del año dos mil, ya cercano, en el que el jubileo bimilenario del nacimiento de Jesucristo orienta al mismo tiempo, nuestra mirada hacia su Madre" (RM. 3).

La inauguración del Año Mariano tuvo lugar en la fiesta de Pentecostés. Con ocasión de la primera Asamblea Plenaria que hemos celebrado después de esta fecha, los Obispos de la Iglesia en España consideramos oportuno dirigir unas palabras fraternas al Pueblo de Dios para impulsar la fervorosa celebración de esta convocatoria del Papa a la Iglesia universal.

Este Año Mariano ha de ser una poderosa ayuda para renovar, con María, la vida de la Iglesia y de los cristianos frente a las especiales circunstancias que nos toca vivir en este momento histórico.

Con esta exhortación pretendemos únicamente recordar algunas verdades, ya conocidas, que fundamentan nuestro amor a la Virgen María, y añadir unas sugerencias concretas que nos ayuden a enriquecer esta celebración.

REAVIVAR CON MARIA EL ENCUENTRO CON CRISTO SALVADOR

2. La Iglesia ha comenzado a prepararse para vivir con profundidad el jubileo bimilenario del nacimiento de Nuestro Señor Jesucristo, tal como lo expone S.S. el Papa en la Encíclica **Redemptoris Mater** que ha escrito para este Año Mariano (RM. 3, 48, 49, 52). Esta fecha nos invita a reavivar el acogimiento de Jesucristo, y del misterio redentor, como fuerza de Dios que trae la salvación para todos los hombres. El amor a Aquella "que apareció antes de Cristo en el horizonte de la historia de la salvación" (RM., 3) nos ayudará a abrir nuestro corazón a la presencia de Cristo Salvador.

Aunque no responda a una fecha cronológicamente exacta, la celebración de este Año Mariano pretende evocar el bimilenario del nacimiento de María. No sólo eso; intenta, como dijo el Papa en su homilía del 1 de enero de 1987 exaltar la memoria de "la que fue el instrumento escogido para alumbrar los nuevos tiempos". Y ello precisamente ahora, cuando la Humanidad, entre zozobras y esperanzas, busca el verdadero sentido de su futuro y de su historia.

MARIA ASOCIADA AL MISTERIO DE CRISTO

3. Como Pueblo de Dios caminamos hacia el encuentro del Señor que llega. Este tiempo nuestro, a pesar de sus ambigüedades, es también "tiempo de salvación" (LG., 48). En el momento culminante de la historia, el Hijo de Dios "nació de Mujer" y "el hijo de la Mujer" aplastó la cabeza de la antigua serpiente y nos abrió los caminos de la salvación. La Mujer-María ejerció junto a El la función de una "nueva Eva". En nuestro caminar de Pueblo de Dios no podemos olvidar a Aquella que es el instrumento elegido para alumbrar la plenitud de los tiempos. María, llena de gracia, es la plenitud anticipada de la humanidad redimida y, por eso mismo, modelo y figura de la Iglesia.

4. El misterio de María, como todo el misterio de la existencia humana, se esclarece plenamente a la luz de Cristo (GS., 22). Con motivo de este Año Mariano recordemos los perfiles principales de ese misterio.

La elección de María para Madre del Hijo de Dios fue del todo original y única. Ella fue elegida, como todos, en Cristo, antes de la creación del mundo, para ser, por encima de todos, santa e inmaculada, bendecida con toda clase de bendiciones espirituales (Cfr. Ef., 1,3 ss.).

Como todos los creyentes, aunque de modo eminente, María fue redimida en virtud de la gracia de su Hijo; Ella fue preservada de la herencia del pecado original. Así como recuerda la **Redemptoris Mater**, la elección de María fue "más fuerte que toda la experiencia del mal y del pecado" (RM., 11).

María aceptó la maternidad en la fe. Es decir, respondió a la elección de Dios "con todo su yo humano y femenino" (RM., 13), en absoluta obediencia a la fe. Así aceptó las dimensiones dolorosas de su maternidad y se asoció indisolublemente a Jesucristo, desde su nacimiento en extrema pobreza hasta el sacrificio de la cruz y la resurrección. María asumió el significado singular de su maternidad a la luz de la manifestación progresiva de su propio Hijo. Acogía en su corazón la palabra de Dios y la ponía en práctica. Con toda justeza la Madre de Jesús puede ser llamada de modo especialísimo "la primera discípula de su Hijo". (RM., 20 y 26).

MARIA Y LA IGLESIA

5. María ocupa un lugar muy especial en la Iglesia. Por eso también la Iglesia, a lo largo de toda su historia, ha cultivado intensamente su relación con María. Nadie puede percibir plenamente la realidad de la Iglesia si no la contempla a la luz de María, de su elección gratuita y de su humilde y generosa fidelidad. Destacamos a continuación algunos aspectos de la singular relación de María con la Iglesia, siguiendo también en este punto la enseñanza del Papa en su reciente encíclica mariana.

La Iglesia, Cuerpo de Cristo, prolonga la realidad de la Encarnación. Según la **Redemptoris Mater**, "se da una particular correspondencia entre el momento de la encarnación del Verbo y el del nacimiento de la Iglesia. La persona que une estos dos momentos es María. En ambos casos su presencia humilde pero esencial indica el camino del nacimiento en el Espíritu" (RM., 24).

María, madre y virgen, precede a la Iglesia como prototipo. Enriquecida por Dios con una especialísima plenitud de gracia, María vivió consagrada enteramente a Quien la había escogido desde toda la eternidad. Esta consagración se manifestó en la virginidad de María, sellada y consagrada por el mismo Dios en la concepción y el nacimiento virginales del Verbo. También la Iglesia es de alguna manera "la Virgen" que guarda pura e íntegramente la fidelidad prometida al Esposo-Cristo y es "la madre" que engendra espiritualmente a una vida nueva a los hijos concebidos por obra del Espíritu Santo (LG., 64 y RM., 5 y 39).

María, "la primera creyente", precede al Pueblo de Dios en su peregrinación de fe. Ella es "punto de referencia constante para toda la Iglesia" (RM., 6). La fe heroica de María precedió también al testimonio apostólico y permanece escondida en el corazón de la Iglesia como especial patrimonio. Su "Magnificat" no deja de vibrar en el corazón de la Iglesia a través de los siglos, de tal suerte que ésta descubre que "no se puede separar la verdad de Dios que salva de la manifestación de su amor preferencial por los pobres

y los humildes" (RM., 37). Ante los desafíos de la increencia y de la pobreza, la Iglesia se siente protegida, estimulada y orientada por la fe de María en la que encuentran los creyentes "el sostén de la propia fe" (RM., 27).

La maternidad de María permanece y se prolonga en la Iglesia como una mediación materna. En Caná hizo María de intercesora o mediadora ante su Hijo en favor de los hombres. Junto a la cruz, Jesús se la entregó como madre y ejemplo al discípulo amado, y en él a todos los discípulos de Jesús. La maternidad de María sigue ampliándose hasta la consumación de todos los elegidos (LG., 62).

La función materna de María no oscurece ni disminuye la única mediación de Cristo, sino que, más bien, muestra su eficacia. María, como enseñan la **Lumen Gentium** y la **Redemptoris Mater**, fue la primera en experimentar los efectos de la única mediación de Cristo, quien la ha asociado indisolublemente a su obra de salvación. La Asunción de María a los cielos manifiesta cuáles son los efectos definitivos de la mediación de Cristo y posibilita una forma nueva de solicitud materna de María hacia los hombres (LG., 60 y RM., 22).

ACTUALIDAD DE LA PRESENCIA DE MARIA

6. Nuestra reflexión atiende ahora al tiempo que nos ha correspondido vivir. En este difícil momento, la Iglesia ve la necesidad de "poner de relieve la presencia singular de la Madre de Cristo en la historia" (RM., 3). La ve maternalmente presente en los complejos problemas de los individuos, las familias y las naciones. La ve socorriendo al pueblo cristiano en su lucha incesante contra el mal (RM., 52). Por todo ello la Iglesia quiere avivar la memoria de María en esta sociedad marcada por el signo del secularismo. La Iglesia evoca a María y se siente estimulada por su fe, por la coherencia de su vida, por su excelsa santidad. La Iglesia siente y celebra a María como ejemplo de fe y de obediencia a la Palabra: Ella es "dichosa porque ha creído" (Lc. 1,45).

El conocimiento profundo de la misión de la Virgen María en la historia de la salvación y del mundo ayudará a las mujeres y a las jóvenes cristianas a descubrir y vivir rectamente los rasgos más importantes de su condición femenina según los planes de Dios, ya sea por el camino de la vida familiar y el ejercicio de la maternidad, o por el de la virginidad consagrada, como por medio de sus múltiples tareas personales y profesionales en los más variados campos de la vida social y eclesial.

No podemos olvidar que este recuerdo de la Virgen María lo hacemos en medio de una humanidad en la que las tres cuartas partes de los hijos de Dios

padecen extrema pobreza, y en la que abundan las carencias, opresiones e injusticias. Al hacer memoria de María, la Iglesia debe identificarse decididamente con los pobres, con la justicia en la liberación integral querida por Dios para todos los hombres.

La devoción a la Virgen María nos empuja a una vida más evangélica; María nos recuerda mejor que nadie nuestra vocación a la santidad, a unas formas de vida nueva, al seguimiento radical de Cristo. Ella nos ayuda a no dejarnos dominar por el miedo, a comprometernos con amor en la construcción de un mundo más justo, solidario y fraterno, con la esperanza puesta en Aquel que "derriba del trono a los poderosos, y ensalza a los humildes" (Lc. 1,52).

ALGUNAS SUGERENCIAS PARA EL AÑO MARIANO

7. En los meses transcurridos ya del Año Mariano, son muchas las iniciativas que las diversas diócesis están llevando a cabo.

Recogidas las diversas orientaciones de los documentos pontificios, el Comité designado para el Año Mariano por la Conferencia Episcopal Española ha hecho públicas recientemente unas sugerencias, aprobadas ya por la Comisión Permanente, que ahora resumimos.

AÑO LITURGICO

En la renovación global de la vida cristiana que ha de suponer el Año Mariano, la celebración del año litúrgico ocupa un puesto especial. El año litúrgico es, en efecto, "un signo santo" que permite celebrar toda la historia de la salvación y transformar el tiempo cronológico en tiempo salvífico. El Concilio Vaticano II en su constitución **Sacrosanctum Concilium** destacaba la dimensión mariana de todo el año litúrgico: "En la celebración de este ciclo anual, la Santa Iglesia venera con amor especial a la bienaventurada Madre de Dios. En ella la Iglesia admira y ensalza el fruto más espléndido de la redención y la contempla gozosamente como una purísima imagen de lo que ella misma, toda entera, ansía y espera ser" (SC., 13).

Durante este Año Mariano, en la celebración litúrgica de los misterios cristianos convendrá resaltar cuanto se refiere a la presencia de María, en su relación con los misterios de Cristo.

Particular atención merecen las principales fiestas litúrgicas en honor de María: la Inmaculada Concepción, la Natividad de María, la Visitación, la Ma-

ternidad de María, la Asunción gloriosa de la Virgen a los cielos y las fiestas del Señor, tales como la Anunciación y la Presentación en el templo, en su dimensión mariana esencial.

Cada sábado, la liturgia nos invita a hacer memoria de Santa María. Siguiendo esta sugerencia podremos recordar la actitud maternal y profundamente amorosa de María durante el Sábado en que Cristo yacía en el sepulcro y tenerla como modelo y ayuda para la celebración de la gran fiesta de la Resurrección durante el domingo.

Para revivir los diferentes aspectos del misterio de María prestarán un gran servicio a las comunidades cristianas los nuevos formularios de misas marianas cuya utilización recomendamos.

Siguiendo al Concilio Vaticano II y a las orientaciones de la Congregación para el Culto Divino en la celebración del Año Mariano, ésta sería una buena ocasión para impulsar el rezo de la liturgia de las horas entre los fieles, especialmente las vísperas de la Virgen.

PIEDAD MARIANA

8. La piedad mariana ha de insertarse armónicamente dentro del único culto cristiano con el que la Iglesia, por Cristo y en el Espíritu, honra al Padre. Por eso durante este Año Mariano conviene ayudar a todos los fieles cristianos a centrar su piedad mariana en el misterio trinitario, a poner de relieve en Ella la mediación única de Cristo, a resaltar la relación entre María y la Iglesia. La piedad mariana debe estar bien fundada bíblica, teológica y antropológicamente, de modo que favorezca positivamente la deseada unión de todos los cristianos. Una piedad mariana adecuadamente planteada y vivida intensamente produce frutos abundantes en orden a la salvación y santificación personal y a la evangelización de todos los hombres.

Estos criterios han de informar todas las expresiones devocionales tanto personales como comunitarias. En este contexto recomendamos encarecidamente el rezo del Rosario y del Angelus, cuidando que en estas devociones se fomente la lectura de la Palabra de Dios y la contemplación detenida de los misterios de Cristo en comunión con María.

9. Una atención especial merecen los santuarios marianos, tan numerosos y evocadores en toda la geografía de España. Estos santuarios están llamados a un protagonismo especial a lo largo de todo el Año Mariano. Ha de intensificarse su servicio de convocación, de fomento de la espiritualidad, de iluminación de la piedad popular, de celebración. Los santuarios marianos son

también lugares privilegiados de conversión y penitencia, aspecto que conviene atender cuidadosamente.

FORMACION

10. Convencidos de la necesidad de profundizar durante este Año Mariano en el misterio de María, subrayamos la conveniencia de que las diócesis impulsen iniciativas de formación que posibiliten a los fieles cristianos una nueva y más profunda lectura de cuanto el Vaticano II ha dicho sobre la Bienaventurada Virgen María. Entre las muchas iniciativas orientadas a la mejor formación de los fieles mencionamos: congresos marianos o encuentros de distintos niveles, de teólogos o especialistas, de fieles cristianos, de asociaciones marianas, de jóvenes; cursos de teología mariana en las diócesis o parroquias; una especial atención a los agentes de la evangelización para que en la catequesis subrayen la presencia de María en la historia de la salvación; la elaboración de materiales sencillos y populares, para distribuir a las familias y comunidades cristianas de manera que estimulen su formación, su oración y sus celebraciones.

COMPROMISO CRISTIANO

11. Al poner sus ojos en la Madre del Redentor, toda la Iglesia, ahondando en su propia vocación junto con María, modelo de vida santa, consagrada a Dios y al servicio de los hombres, debe comprometerse con todas sus fuerzas en la promoción humana. Una verdadera devoción mariana requiere y produce una gran sensibilidad para los problemas y sufrimientos del hombre, y favorece un sincero testimonio de austeridad de vida y de solidaridad.

Es conveniente que las diócesis y las comunidades cristianas promuevan iniciativas en este sentido para que la intensificación de la presencia de María en la vida de la Iglesia se muestre en su enriquecimiento de toda la vida cristiana, desde la más íntima vida de adoración y obediencia a Dios hasta las múltiples obras de servicio a los pobres y solidaridad con los que sufren cualquier clase de abandono o marginación.

En esta misma línea del compromiso y testimonio cristiano, la piedad mariana nos ayudará a comprender y practicar la moral cristiana, que se deriva del Evangelio de Jesucristo y del amor a Dios sobre todas las cosas, en la vida personal, conyugal y familiar. Los jóvenes encontrarán en María una fuente interior de generosidad y fortaleza para responder a la llamada de Dios.

CONCLUSION

12. Todas estas iniciativas, y otras muchas posibles, nunca deben dar pie a pensar que se rinde a María un culto o desviado o desmedido. Muy al contrario, han de ser ocasión para que el Pueblo de Dios se sensibilice de una forma particular ante el lugar de María en el misterio de Cristo, que la Iglesia celebra y propone al mundo de hoy como camino de salvación.

Os ofrecemos estas consideraciones en la aurora ya del Adviento que preludia la luz de la Navidad. Que María, a lo largo de este año a ella especialmente dedicado, nos sea más que nunca guía y camino hacia Jesús. Que con ella sepamos preparar, en el adviento de estos años que nos separan del nuevo milenio, la manifestación luminosa de Jesucristo, Hijo suyo y Salvador nuestro.

Madrid, 20 noviembre 1987.

Editorial de la Conferencia Episcopal Española "EDICE"

c/ Tomás Redondo s/n (Edificio Luarca) - Apartado Correos 47090 - 28080-MADRID

+ la presència dels nens a l'Eucaristia dominical enriqueix la dimensió familiar de la comunitat cristiana. És molt important saber parlar als nens, tenint en compte els pares, sense deixar de parlar directament als adults;

+ mirar de no predicar les «nostres idees», sinó l'Evangelí.
negatiu, mancances, dificultats

+ L'heterogeneïtat és important, però crea dificultats per a un millor aterratge;

+ utilitzar l'Evangelí per «justificar» certes postures

+ distància entre nosaltres i els oïents;

+ sovint no sabem valorar prou les coses pròpies per a la predicació i celebració (elements culturals autòctons)

5.2. En la celebració de l'Eucaristia

- positiu

+ la participació de seglars en la preparació i celebració la fa més propera, respon millor a les necessitats de la gent;

+ distribuir responsabilitats (no sols en la celebració de l'Eucaristia), deixant clar que no hi ha feines «més elevades»;

+ montar a l'entorn de la celebració eucarística la dimensió festiva, en certes ocasions. Si es fa cada diumenge es banalitza.

5.3. Altres predicacions (positiu)

- decidir en el si del Consell Parroquial el temari, els objectius, qui deu fer-la;

- organitzar conferències en ocasions especials, donades per gent preparada en el tema, inclosos els seglars.

5.4. Catequesi

La Catequesi, especialment la de Confirmació i d'adults, és de gran importància per endegar un procés de maduració de la fe.

5.4.1. Catequesi de confirmació

a) positiu

- En alguna parròquia s'aconsegueix la continuïtat. Es varen senyalar

varis elements (alguns, oferts per la germana Sol, d'una experiència feta a Italia), entre els quals indiquem els següents:

+ l'edat. Entre els 15 i 16 anys;

+ els catequistes són uns «amics» dels catecúmens; matrimonis a llur casa o joves amb bona experiència;

+ cal fer camí amb els catecúmens: planificar els passos a donar;

+ suggerir camps de compromís: minusvàlids, objecció de consciència, malalts; moviments apostòlics, Escoltisme. Cadascú ha de fer la seva pròpia opció;

+ per no caure en l'activisme, cal revisar. Les reunions consten de pregària, reflexió, activitats.

- Tot això comporta seriosa atenció als catequistes. La revisió de llur treball, feta a la llum de la doctrina del Vaticà II, esdevé una gran escola de cristians adults;

- aquest treball pot promoure l'esperit missioner entre els catequistes

b) negatiu

- Manca de continuïtat una volta s'ha rebut el sagrament. En molts casos aquest no va enllà de la «festa» en ocasió de rebre el sagrament.

- la responsabilitat dels laics en la construcció del Regne en el món no està suficientment en compte.

5.5. Moviments

- Manquen moviments d'adults; quan els joves han d'abandonar per raó de l'edat assolida, llurs moviments, no tenen on anar.

- Es van revisar els Moviments de joves que existeixen avui, no sense recordar els que havien existit avanç de la crisi de l'AC de 1966, la JARC i la JOC.

- En un moment de la revisió es varen oferir elements d'informació de les OIC (Organitzacions Internacionals Catòliques) i llur contribució a l'evolució de l'Església en els anys anteriors i posteriors al Vaticà II, amb el fi d'obrir perspectives per al futur, tenint en compte

la importància de que els cristians no es tanquin a llurs ambients parroquials o regionals. Més o manco va estar la següent:

- Influència dels Moviments especialitzats d'AC en la etapa anterior al Concili Vaticà II, a partir de les intuïcions pastorals del sacerdot belga Joseph Cardijn, creador de la JOC.

Algunes d'aquestes intuïcions varen ser:

- + dignitat del jove treballador, com persona i com cristià;
- + l'alliberament ha de ser conquerit pel propi jove treballador;
- + superació de la dicotomia entre fe i vida; natural i sobrenatural; vida terrena i vida eterna; temporal i espiritual, etc.
- + contradicció entre la realitat i el voler de Déu. La situació d'exploació i d'alienació que sofreix la classe treballadora no és culpa de Déu sinó dels homes;
- + el cristià s'ha de comprometre de manera crítica i activa en la seva transformació d'acord amb el voler de Déu;
- + per a fer això es necessari un mètode treball: metodologia activa: seguint els tres passos coneguts de VEURE, JUTJAR i ACTUAR. Al començament, aquest mètode va emprar la enquesta; més tard, es concretarà amb la Revisió de fets de vida o, simplement, la Revisió de Vida (RdeV)
- La teoria i pràctica de Cardijn varen ser acceptades per a treballar en altres ambients de vida, donant lloc a d'altres moviments especialitzats d'AC: món rural (jarc), medi estudiant (Jec).
- L'influència es va anar extenent a altres organitzacions i instàncies d'Església: teòlegs, alguns dels quals jugaran un paper cabdal en la realització del Concili Vaticà II; la mateixa cúpula vaticana: El Sínode de Roma, convocat i realitzat per Joan XXIII, ja va afirmar que el mètode de Veure, Jutjar i Actuar era el més apte per formar laics cristians, presents en el món, amb actitud militant, crítica i transformadora. El mateix serà afirmat per la «Mater et Magistra». Després, aquestes intuïcions serien «canonitzades» pel Vaticà II, amb afirmacions com, p.e., l'Església i en el món; superació de la dicotomia entre fe i vida; espiritualitat dels laics etc. La propia Constitució Gaudium et Spes va estar construïda seguint els tres passos del mètode de Cardijn. No és, doncs, res d'estrany que el Cardenal Suenens

afirmés, en l'oració fúnebre que va pronunciar en el funeral d'en Cardijn, que aquest havia estat, en realitat, el vertader Pare del Concili Vaticà II.

- Un segon element a tenir en compte en la vida de l'Església en aquest segle, és l'aparició i desenvolupament de les OIC (Organitzacions Internacionals Catòliques), entre les quals estan les d'AC especialitzada. Es poden classificar en quatre grups, es a dir, moviments apostòlics, moviments o associacions dites de espiritualitat, moviments d'inspiració cristiana i Organitzacions de servéis. Després d'uns anys durant els quals el Vaticà desconfiava d'aquest corrent de internacionalització de les organitzacions de laics cristians, amb el beneplàcit de Pius XII i com a resultat del I Congrés Mundial d'Apostolat Seglar, es va organitzar la Conferència de les OICs que n'aplega 38; entre elles hi trobem el Mijarc i la Fimarc (per al món pagés i rural), la JEC, Pax Romana (MIEC i MIIC), (pel món estudiantil i intel·lectual o professional), la JOC i el MMTC (pel món obrer), JIC i Miamsi (pels medis socials independents), el MIDADE (pels infants), el Moviment Internacional d'Escoltes i Guies Catòliques, l'Apostolat de l'Oració, Conferències de Sant Vicenç Paul, Càritas internacional...

Es senyala com aspectes importants, a més de tot el que ja s'ha dit sobre l'objectiu principal de desenvolupar un laicat catòlic i responsable de la vida i missió de l'Església, els següents:

a) recolzar i promoure la presència de l'Església en el món internacional, concretament, la Comissió de Drets Humans de la ONU, UNESCO, FAO, i altres organitzacions del sistema de Nacions Unides. Les OIC, junt amb altres ONGs (Organitzacions No Governamentals), jugaren un paper de primera importància en la redacció de la Declaració Universal dels Drets Humans, i, algunes d'elles, juguen avui un paper força important en la promoció i defensa dels Drets Humans.

b) possibilitar la comunicació de vida i experiències (reflexió i acció) entre persones i grups dels diversos continents. Cosa molt important per a contrarrestar el aïllament, sempre descoratjant i la influència dels medis de informació de masses, controlats, en general, per les grans potències econòmiques i polítiques.

c) desenvolupar una certa autonomia dels laics junt amb llur iniciativa, creativitat i responsabilitat, tota vegada que ells són els dirigents del Moviment, des dels grups o equips de base fins a la coordinació mundial. Quedant pels sacerdots el paper de «consellers» espirituals i, molt sovint, teològics o doctrinals.

- A Menorca es va sofrir també les conseqüències de la crisi de l'AC. Els presents valoren força el què va representar per l'Església menorquina, el treball de la JOC i la JARC d'avanç de la crisi i ho troben a faltar, sobre tot per a formar cristians que siguin capaços d'estar, com a cristians, en el món i allí realitzar-hi el que el Concili Vaticà II de-

mana. Actualment estan implantats a l'Illa, el Moviment d'Escoltes, el Moviment de Joves Cristians i s'estan implantant la JOBAC, amb relació estreta amb la JOBAC de Barcelona. Alguns elements d'avaluació:

5.5.1. El Moviment d'escoltes

- Fa un bon treball d'educació de la personalitat, descobriment de la natura, ajuda als altres;
- Per tractar-se d'una organització d'Església, encara que no apostòlica, el contacte amb animadors cristians i amb el sacerdot que els acompanya, els ajuda a viure i profunditzar la fe.

5.5.2. El Moviment de Joves Cristians

- Ofereix als joves cristians la possibilitat d'aprofundir i madurar la fe;
- els dinamitza, mitjançant les reunions i les accions, a nivell parroquial i de l'illa;
- Té la limitació de no fer part d'un moviment a nivell de l'Estat espanyol ni dels països catalans.
- actualment està en contacte amb la JARC;
- Senten dificultats en implementar la RdeV.
- Manca d'adults que acompanyin el Moviment com a consiliaris.
- La manca d'especialització i la insularitat, junt amb l'ambient de la joventut actual, són causa de que el moviment tingui dificultats en formar els seus membres per al compromís en el món.
- la JOBAC és vista com un contrincant

5.5.3. La JOBAC

- Té molt dinamisme
- amb la campanya sobre l'empleo ha pogut motivar els joves i ajudar-los a descobrir l'existència de problemes que hom creia inexistents;
- Posa en pràctica la formació en l'acció. Serveix doncs, per a formar militants que, progressivament es comprometran en el món;

- els responsables valoren molt positivament el contact amb la JOBAC de Barcelona: per aprofitar la seva experiència, materials, campanyes, reunions, etc. Aquesta relació ofereix als militants i responsables menorquins obrir-se a d'altres realitats.

- Es veu també com negatiu l'ambient que s'ha creat de competició o afrontament.

6. Pistes pel futur

A partir de la problemàtica dels Moviments juvenils es va encetar un diàleg força interessant. Malhauradament, no vaig prendre notes, puix que es tractava de l'última sessió i el problema tendria que ser sol.lucionat pels propis menorquins. Tenint en compte el que recordo i el què penso sobre el tema, en relació a la formació de militants cristians, tema de la Trobada, m'atreveixo a dir algunes coses sobre la relació entre els moviments i sobre la RdeV, mètode importantíssim per assolir els objectius que ens proposem.

6.1. Relació entre els moviments.

- caldrà fer un esforç per fugir de tot enfrontament de persones.

- Del què es tracta és de trobar la millor manera de respondre a les necessitats pastorals de la Diòcesi, que és, sens dubte el què interessa a tots; Per això, es important el col.lectiu de capellans, treballant amb l'esperit de la RdeV.

- Es disposa de pocs capellans amb energies per fer un treball seriós de formació i acompanyament de militants;

- és, doncs, de cabdal importància, clarificar els objectius, optar per aquells moviments que més responguin a les necessitats de Menorca, tenint en compte que les dimensions de la Diòcesi i la fisonomia sociològica de l'Illa no permeten implantar tot tipus de Moviment;

- Tenint en compte el que vaig escoltar, m'atreveria a suggerir que, per als joves hi hauria lloc per el Moviment de Infants (Mov. Junior), ¿potser el Muec per la gent del BUP?, la JARC (desenvolupant els actuals contactes del Moviment de Joves Cristians), i la JOC, que en el cas de Mallorca, podria ser mitjançant la JOBAC. Però esforçant-se perquè es sol.lucioni el problema de la duplicitat JOBAC-JOC. Penso en la importància d'un moviment que tingui dimensió internacional.

Junt amb aquests Moviments apostòlics, hi ha lloc pel Moviment d'Escoltes, puix que el seu objectiu es educatiu. El anteriors Moviments podrien

oferir-li «caps» ben formats cristianament. El Moviment d'Escoltes, com el servei de Colonies, o d'esplai, podrien ser considerats com llocs de compromís pels militants dels Moviments apostòlics.

Però, a la vegada, els Moviments apostòlics necessiten cristians adults que ajudin als capellans en la tasca de consiliaria.

6.2. Moviments d'adults

Però si volem tenir cristians adults, i no sols adults cristians, necessitem també Moviments per adults. Ja hem parlat de la importància de l'existència d'aquests moviments per oferir als joves testimonis de cristians adults i mediacions pastorals que els ajudin a créixer en el seu compromís cristià en el món.

El compromís en el món de la política, del sindicalisme, de la institució d'ensenyament, de la cultura, de l'economia, etc. demana una comunitat cristiana de talla humana en la que sigui possible revisar el compromís a la llum de la fe per a mantenir-se fidels a les seves exigències. Comunitat que acompanyi els militants cristians en els moments difícils que el compromís enmig del món planteja. Aquests moviments podrien ser, el de Professionals i Intel·lectuals (¿amb relació orgànica amb el «Centre d'Estudis Francesc Eiximenis», de Catalunya, federat a Pax Romana-MIIC?), el dels obrers (amb connexió amb la HOAC) i el dels pagesos (integrat amb el Moviment de Pobles i Comarques (FIMARC)).

6.3. La Revisió de Vida

Al parlar de la RdeV es va dir que si bé era un mètode prou interessant, en realitat, tenia moltes dificultats. I, sens dubte, és cert. Molts parlen de la RdeV, però moltes vegades, el que es diu i l'ús que se'n fa no té res que veure amb la intuïció d'en Cardijn. La RdeV correspon a la necessitat que planteja la militància cristiana en el món. Es tracta doncs de intentar interpretar la voluntat de Déu en els aconteixements: «llegir els signes dels temps». I tot això per respondre-hi amb la major fidelitat possible.

S'ha discutit molt sobre qui pot fer RdeV; o, per qui és útil. Si la RdeV es entesa en el seu esperit, ella serveix per a tothom. Doncs, sempre que volem actuar com persones hem de VEURE, JUTJAR I ACTUAR.

6.3.1. La Revisió de la Vida, com actitut

La RdeV correspon a la teologia que domina en els textos del Vaticà II. Assumim els grans eixos de l'antropologia moderna: l'ésser humà com ésser situat i històric, objecte i subjecte, a la vegada. Condicionat pel medi en el que viu, tant des del punt de vista històric com geogràfic. Capaç no obstant de realitzar-se i de transformar el món. Fruit del passat, construeix el present cara el futur. D'aquí els tres moments de la RdeVd: veure, jutjar per actuar, que, però, en realitat, es realitzen simultàneament.

Això exigeix un esforç constant per VEURE el més objectivament possible. Cosa no gens fàcil, puix tots miren la realitat, nosaltres mateixos i el nostre entorn, amb el nostre pròpi filtre fet d'ideologia. Es tracta de VEURE les perso-

nes, amb llurs actituds, comportaments, idees, etc; i veure les estructures i institucions que influeixen positiva o negativament els éssers humans.

El Concili Vaticà II va afirmar l'autonomia de la realitat creada; l'entitat i el dinamisme propis d'aquesta realitat. Aquesta afirmació comporta el respectar la metodologia pròpia de les diverses ciències i tècniques. Però la fe ens diu que Déu no està absent d'aquestes realitats; que té el seu pla sobre la seva creació. Per això el Vaticà ensems amb el reconeixement de l'autonomia, afegeix que ella es relativa. Això vol dir que nosaltres, cristians, al MIRAR la realitat ja ho fem amb ulls de fe. La nostra mirada no es «neutra». Però mirar amb ulls de fe no vol dir que ens podem estalviar l'esforç de objectivitat, sinó molt al contrari.

Estudiar les causes i conseqüències, històriques i actuals de qualsevol aconteixement o situació, fa part encara del primer moment de la revisió de Vida i es comú, bàsicament, a tota persona que intenta realitzar-se plenament com tal: alliberar-se.

El que és específic de la RdeV feta pels cristians i per les comunitats cristianes, és el JUTJAR. Es tracta de fer un esforç per interpretar les diverses realitats, persones, estructures, institucions, situacions, aconteixements des de la fe cristiana. No sols per a fer un judici «moral», sinó per a saber-hi descobrir tot el dinamisme «pasqual», de pecat i de gràcia, de mort i de Resurrecció, que les travessa.

L'ACTUAR de la RdeV deu de ser una resposta coherent amb el VEURE i el JUTJAR. El més específic d'aquest actuar és la dimensió de «conversió» al Senyor, concretada en actituds que corresponguin als valors de l'Evangelí. L'acció concreta estarà determinada per la situació analitzada, i realitzada amb totes aquelles persones que vulguin fer triomfar aquells valors, encara que no es confessin cristians ni creients. Això correspon a les invitacions fetes per l'Església de col·laborar amb totes les persones de bona voluntat. L'acció concreta no ve indicada per l'Evangelí, i per tant cap cristià pot a títol de fidelitat a l'Evangelí pretendre que altres cristians el segueixen. En canvi ell podrà treballar amb aquells que, a partir de l'anàlisi arribin a les mateixes conclusions. Això correspon al pluralisme polític entre els cristians, dret afirmat pel Vaticà II, dins dels límits que imposa la fidelitat a les exigències de l'Evangelí. L'acció del militant cristià correspon a la missió específica que el Vaticà II senyala als laics, es a dir, el maldar d'assolir el Regne de Déu a través de la realització de les tasques temporals.

L'Esperit de la RdeV deuria animar tot l'esforç pastoral de l'Església, respondent al misteri de l'Encarnació i de la salvació. Puix és tota l'Església qui està en el món, on ha de realitzar la seva missió evangelitzadora i de sagrament del Regne. Tots els cristians, cadascú segons la seva vocació, en tasques eclesials o cíviques haurà de respondre a les exigències d'aquesta missió de l'Església.

6.3.2. El mètode de la RdeV

Per assolir l'esperit de la RdeV es necessari emprar el mètode adient. Es el que es coneix amb el nom de Revisió de vida o de Revisió de fets de vida. La manera de concretar-se varia segons l'aplicació que es fa d'ell. No és el mateix,

doncs, utilitzar-lo en la reunió d'un equip de militants o en la preparació d'unes jornades a nivell local, diocesà, nacional o internacional. Tampoc serà igual si es tracta d'un equip d'adolescents o d'un grup d'adults; de gent que se inicia o de persones qu'el utilitzen des de fa anys. L'esquema podrà ser més o menys complet, encara que, d'alguna manera o d'un altra hi ha d'haver les tres parts característiques si ha de ser la RdeV de militants cristians.

L'esquema del mètode de la RdeV utilitzada en les reunions d'equips de militants és prou conegut. Però potser no sobrarà indicar-lo aquí, al menys en la versió més simple:

VEURE:

persones implicades en el fet objecte de la revisió
actituds, comportaments
especialment, les del militant que presenta el fet
estructures i institucions implicades
causes i conseqüències, llunyanes i pròximes del fet

JUTJAR:

Tot el que acabem de veure, a la llum de la fe

- ¿què en pensa Crist?
- ¿es realitzen o es neguen els valors del Regen?
- ¿allibera o aliena?

ACTUAR:

- conversió dels militants
- acció transformadora, d'acord amb les exigències de l'Evangelí

Aquest esquema i la seva aplicació hauran d'adaptar-se, com ja ha estat dit, a les condicions de cada grup.

El mètode de la RdeV produeix els seus efectes al llarg d'un procés. Cal paciència i constància per anar superant les dificultats que es presenten en cada un dels moments del mètode, començant per la dificultat de trobar «fets» (sovint es pensa que sols els grans problemes o situacions més conflictives constitueixen un «fet»), fins al perill de voler convertir la RdeV en una «màquina de sol.lucionar problemes, passant per varies temptacions com, p.e. la de voler convertir la RdeV en un exercici moralitzador, etc.

Per superar totes aquestes dificultats i temptacions és d'una importància cabdal el treball dels consiliaris (cristians adults) i de les coordinacions. Aquests hauran de vetllar perquè l'esperit de la RdeV es vagi desen-

volupant i perquè tota la vida dels militants, amb totes les seves dimensions (personal, familiar, professional, afectiva, política, social etc.) sigui objecte de revisió en el transcurs dels mesos.

Les diverses coordinacions hauran de prendre constantment el pols dels diversos equips, descobrir-ne les necessitats i organitzar les jornades d'estudi, recessos espirituals, cursos teòrics etc. qu'es veigin necessaris.

7. Miscelànea

En el transcurs de les jornades es varen tractar tangencialment una sèrie de temes que potser serà interessant aplegar aquí de forma de miscelànea, si més no de manera esquemàtica per a record dels participants. Recullo els següents:

7.1. Problemàtica del compromís polític

La militància en el camp de la política no és gens fàcil. Pels cristians que volen ser coherents amb llur fe, encara ho és menys. La pròpia paraula es utilitzada sovint com sinònim de «martingala». Per a dir que algú és poc sincer, solem dir que és molt «polític». Algú ha definit la política, de manera positiva, dient que és l'art de la «transacció», en la que cada part abandona part dels seus drets o interessos per poder arribar a un acord.

La política de partit encara resulta més difícil. Si no es té la vocació de restar un grup «profètic» sinó que s'aspira a conquerir el poder, per a poder posar en pràctica el què es creu com el més favorable per la societat, resulta molt difícil restar fidel a la pròpia ideologia i al pròpi ideal puix que és sumament important assolir el major nombre de vots possibles. Per aconseguir-ho cal prometre més inclús d'allò que hom sap que es podrà oferir. Si es conquereix el poder, els condicionaments del context internacional i les exigències conjunturals obligaran a rebaixar encara més l'objectiu que es creia a l'abast.

El poder és una de les concupiscències més fortes. Molts que es varen ficar a treballar en el camp de la política amb l'afany de lluitar per l'alliberament de les persones, una vegada han assolit llocs importants de govern s'han convertit en dictadors, amb més o manco grau de intensitat.

Tot això i moltes altres coses fan que resulti difícil pels cristians militar en el món de la política. Es relativament fàcil restar en l'oposició. I ho és, potser més encara, denunciar el què no va bè. I, per altra part, la missió profètica rebuda per l'Església del seu Fundador, invita i adhuc exigeix al cristià a ser molt crític i exigent.

7.2. Actituts pastorals davant d'aquest problema

El problema senyalat és molt greu. El Vaticà II va afirmar d'una manera molt clara l'obligació del cristià de fer-se present en les diverses estructures que constitueixen la societat civil per fer que elles funcionin al servei de la persona humana i de totes elles, segons l'esperit de l'E-

vangeli. Pius XII ja havia dit que la política era un camp privilegiat per als seglars per viure la caritat teològica. El mateix podríem dir de les altres estructures que constitueixen la xarxa de relacions i activitats terrenes: la economia, la cultura, les institucions benèfiques, d'ensenyament, etc. Joan Pau II no és cansa de repetir la necessitat i la urgència de que els cristians seglars s'hi facin presents, activa, crítica i constructivament. Si volem realment treballar perquè els nostres cristians arribin a ser cristians adults i l'Església compli la seva missió de ser llevat, sal i llum en el món, ens hem de prendre aquest repte molt seriosament. Durant les jornades es va fer palesa varies vegades la dificultat que experimenten els empresaris cristians per enfrontar les exigències del lliure mercat, romanent, a la vegada, fidels a les de la doctrina social de l'Església, etc. Per respondre a aquests desafiaments es varen indicar algunes actituds pastorals:

El compromís polític i, en general, qualsevol altre compromís en la vida temporal, ha de ser fruit d'una opció. Els agents pastorals poden i deuen, mitjançant les diverses mediacions (catequesis, associacions, homilètica, predicacions, moviments, etc.) ajudar els cristians a descobrir llur condició social i, per tant, responsabilitat de viure en el món d'una manera conscient i responsable.

Valorar els diversos compromisos que els cristians van assumir, a mesura que avancen en el seu procés de maduració: intra-eclesials i extra-eclesials, puix tots responen a verdaderes necessitats; però, a la vegada, ajudarlos a descobrir altres possibilitats de cara a les necessitats del nostre país i del Tercer món, del qual nosaltres també en som corresponsables, etc.

Ajudar a descobrir, o descobrir amb ells, que el camp de la política és molt important, però al ensems molt ampli; no s'exhaureix amb els partits. Importància, doncs, també de participar en les diverses associacions que existeixen o que es poden crear per respondre a necessitats reals, de tipus solidari, cultural, etc.

Però mostrar també la importància del compromís polític en sentit estricte. Les dificultats que comporta. Les actituds amb que el cristià les ha d'afrontar.

Una vegada els cristians, acompanyats per l'Església, assumeixen un compromís tenen el dret a estar acompanyats per aquella. Un medi molt apte per aquest acompanyament són els Moviments amb llurs equips de base, on és possible revisar el compromís assumit a la llum de la fe i recolzar afectivament i en la fe (esperança i caritat) a cadascú dels militants. Sense aquest acompanyament és molt difícil que els cristians no tombin en la temptació del poder o dels diners, etc.

Es, no obstant, necessari tenir en compte la complexitat de la política, de la economia, de la ciència, etc. A més a més, els cristians han de conviure i col·laborar en aquestes camps amb persones que potser no

comparteixen llur fe de la que, no obstant, estant cridats a donar-ne testimoni. Això exigeix, doncs, maduresa política i maduresa cristiana. Caldrà que els cristians siguin capaços de acceptar totes les ambigüetats que la vida social, en el seu sentit ampli, comporta. De que això no és gens fàcil ens ho demostra la cantitat de cristians, inclosos sacerdots i religioses, qui, quan descobriren la importància del compromís polític d'esquerra, varen anar a parar a grups d'extrema esquerra. Aquest fenomen ha disminuït. Però potser ens trobem ara amb cristians que semblen oblidar les exigències de llur fe en l'acció política. ¿Cóm acceptar les ambigüetats sens traïr la consciència? Vet ací el gran repte fet no solament als cristians sinó a tota la comunitat cristiana. Aquesta haurà de saber acompanyar a aquests cristians compromesos, amb criticitat però també amb flexibilitat. Es una exigència de discerniment. Discerniment que haurà de tenir el cristià compromés en les realitats terrenes per saber descobrir què és el que es pot acceptar i on és necessari trencar avanç de traïr la fe en Jesucrist, l'únic autèntic lliberador!

Els sacerdots tenim aquí un paper molt important a jugar. En aquest acompanyament aprendrem molt i a la vegada tindrem que aportar tota la maduresa cristiana i teològica que els seglars tenen dret a esperar de nosaltres.

El compromís pels seglars és la «materia prima» de llur santedat, a la que estan cridats com tots els cristians. Però perquè aqueixa santedat sigui realitat serà necessari el silenci, la pregària, personal i comunitaria, la vida sacramental, la RdeV. Encara aquí els sacerdots tenim una tasca molt important a realitzar.

7.3. Compromís polític del sacerdots

Es plantejà la qüestió de si els sacerdots, com ministres de la unitat, construïda no sobre la uniformitat, sinó sobre la diversitat, podrà tenir un compromís polític partidista. El debat va estar força animat i interessant. Vet ací algunes idees fonamentals:

El sacerdot es un ciutadà. Per tant, té els drets i responsabilitats de tot ciutadà.

La seva opció sacerdotal li posa certes limitacions a la realització d'aquests drets i obligacions. Allò que podria dificultar seriosament el seu servei a la Paraula i a la unitat. Es va dir que l'ambó i el micro són poder. I que aquest poder no ha de estar utilitzat per fer política de partit. Però si per anunciar, promoure i defensar els drets humans.

D'altra part, el sacerdot, com tot ésser humà, viu la seva fe encarnada en una ideologia determinada, ¿és a dir, en una visió del món i de les realitats terrenes i utopia superadora d'aquestes. Es, doncs, pràcticament impossible dissimular-ho. Té a més el dret i adhuc l'obligació de votar d'acord amb les seves preferències de partit.

Finalment, hem de respectar la maduresa dels nostres cristians. Ells saben distingir entre el missatge que el sacerdot predica i les seves opinions

com a persona humana. I, consegüentment, prendre l'un i deixar l'altre si no hi estan d'acord.

7.4. Funció de suplència de l'Església

L'Església, des dels primers moments de la seva existència, ha complert una funció de suplència. Es a dir ha fet coses que no pertocuen necessàriament a la seva missió específica, però que poden ser-li demanades per l'exigència de la caritat, la qual si és essencial per l'Església.

Els tipus de suplència que l'Església ha acomplert en el transcurs de l'història han canviat d'acord amb el procés de maduresa dels pobles en els que l'Església ha viscut.

Cada vegada que l'Església ha tingut d'abandonar una d'aquestes tasques, li ha costat. I és que aquests serveis, als ulls de molta gent, «justifiquen» l'existència de l'Església molt més que la seva missió específica: anunciar la Bona Notícia del Regne! L'Església, no obstant, ha de saber acceptar aquesta «pobresa» o despullament, i romandre fidel a la seva missió.

No obstant, l'experiència ens diu que sempre sorgeixen noves necessitats a les que la societat civil no sab fer-hi front i, per tant, l'Església, impulsada per la caritat, ha d'acceptar realitzar noves suplències. Avui, entre nosaltres, poden ser els vells, els drogadictes, ¿els malalts del SIDA?...

Caldrà, doncs, examinar la situació i discernir, ajudats per l'Esperit de Déu. Sens oblidar la missió evangelitzadora, ni caure en el paternalisme, perllongat dependències de la societat humana, l'Església haurà de romandre amb els ulls ben oberts per descobrir noves necessitats i generosa per respondre-hi.

7.5. Atenció a les religioses

Un tema al que es va dedicar un bon temps de la trobada va estar el de les religioses. Tothom va estar d'acord en reconèixer la generositat de les religioses, el servei tan extraordinari que han fet i estant fet per l'Església arreu del món, llur capacitat d'obrir-se a la renovació de l'Església, etc.

Sovint, si no donen més de si és per manca d'atenció per part dels sacerdots que els hi possibiliti la formació doctrinal i humana necessària.

Al oferir aquesta formació s'haurà de tenir en compte, certament, el carisma de la respectiva congregació però, tractar-les, a la vegada, com persones capaces d'assolir totes les metes obertes a la persona humana.

7.6 Realisme pastoral

Per acabar indicarem la necessitat del realisme en tot l'esforç pastoral. Això vol dir:

Valorar la bona voluntat de tots els fidels cristians, estiguin en qualsevol dels grups en els que els hem classificat; qualsevol treball pastoral ha de

tenir en compte la unitat de la fe amb la vida i totes les dimensions d'aquesta. Així, doncs, haurà de desenvolupar el coneixement del missatge, la voluntat de resposta, la celebració, etc. I, a la vegada, haurà de ajudar a descobrir la bellesa de la creació, com obra de Déu, de qui ens ve tot el que és bo, i la necessitat d'aportar la pròpia contribució d'acord amb les pròpies capacitats (vocació, carismes, grau de formació assolida, etc).

Tots no ho poden fer tot; ni convé que ho facin. Cadascú ha d'optar per allò que creu més adient a les seves possibilitats però valorant les opcions dels altres. Les diverses opcions, en el món i en l'Església, no tenen perquè ser contradictòries, sinó que, ordinàriament, seran complementaries. Tampoc és necessari perdre el temps discutint sobre què es el més important. Tot és necessari. El més important per a cadascú es «escoltar la crida de Déu i posar-la en pràctica». Això comporta valorar-ho tot, inclòs el més petit.

INFORMACIÓ DIOCESANA

Activitats del Sr. Bisbe.

Mes de novembre.

29.- Celebra l'Eucaristia a la parròquia de Sant Francesc, de Ciutadella. Al capvespre, és a Maó on visita dos sacerdots malalts.

30.- A mig dia es reuneix amb el Vicepresident del Govern Autònom de Balears.

Mes de desembre.

2.- Presideix, a cal Bisbe, la reunió mensual del Consell del Presbiteri.

3.- Rep visites. Al capvespre, és a Maó on fa visites.

4.- Rep visites.

5.- Al capvespre, presideix una reunió del Ple del Consell Diocesà de Pastoral, a cal Bisbe.

6.- Concelebra l'Eucaristia a l'església del Monestir de Sta. Clara, de Ciutadella.

7.- Rep visites. Al capvespre, rep la visita de la junta del Centre Catequístic Sant Miquel, de Ciutadella.

8.- A migdia, presideix la concelebració de la festa de la Puríssima, a la Catedral. Dina amb els seminaristes i al capvespre, concelebra l'Eucaristia a l'església del Monestir de les Concepcionistes, de Maó.

9.- Rep visites.

10.- Al capvespre, rep visites a Maó.

- 11.- A migdia, presideix una reunió sobre afers de la Catedral. Al capvespre, assisteix a la inauguració d'una exposició de pintura, al Roser, de Ciutadella.
- 12.- Al capvespre, concelebra l'Eucaristia a la parròquia de St. Francesc, de Ciutadella. Després, entra a visitar el club parroquial.
- 13.- A migdia, presideix la reunió extraordinària de les Conferències de St. Vicenç de Paül, al Seminari. A les 7 del vespre, és a la parròquia de St. Esteve, de Ciutadella.
- 14.- A les 11, presideix una reunió amb el Capítol Catedral. Al capvespre, es reuneix, a la parròquia de St. Francesc, de Ciutadella, amb els dos capellans que la cuiden i amb Càrites parroquial. Després, va al Seminari, on visita els grups de l'Escola bàsica de Catequesi.
- 15.- Rep visites, entre elles la de la Superiora General de les religioses dels SS. Cors. Celebra l'eucaristia al Seminari, pels seminaristes.
- 16.- Rep visites, entre elles un grup de la tercera edat, de Maó. A les 8,30 és a Mercadal on presideix la celebració penitencial d'Advent.
- 17.- Rep visites. Al capvespre, és a Maó on rep visites.
- 18.- Rep visites, entre elles les del General Governador Militar de Menorca. A la nit, sopa amb els treballadors de Ràdio Popular de Menorca.
- 19.- Al matí, presideix una reunió del Claustre de professors del Seminari. A migdia, és a Fornells, on dinà amb els treballadors del diari «Menorca». A les 5 del capvespre, presideix la reunió de constitució del nou Consell d'Assumptes econòmics de la diòcesi.
- 20.- Al capvespre, assisteix un moment a la vetlada del Col·legi Sant Francesc, de Ferreries. Després visita les religioses carmelites, de Es Castell i a les 6 participa en la paralitúrgia que celebren els anglicans, a la capella de Sta. Margarida, de Es Castell. Finalment, a Maó, visita el pessebre vivent organitzat al Col·legi Sant Josep, de les germanes paüles.
- 21.- Rep visites. Al capvespre presideix l'acte penitencial que es celebra a la Catedral.
- 22.- Presideix, a Barcelona, la reunió del Ple del Secretariat Interdiocesà de Catequesi.
- 23-26.- És al seu poble natal, Navàs, on hi celebra les festes de Nadal.
- 27.- És a Barcelona, on concelebra l'eucaristia, a la Catedral, de l'ordenació episcopal del nou Bisbe Auxiliar d'aquella diòcesi. Mons. Lluís Martínez Sistach.
- 28-29.- Presideix la trobada de capellans, que el dia 29 és dirigida per Mn. Bonaventura Pelegrí de la diòcesi de Lleida. Al matí del 29, visita les monges Concepcionistes, de Maó i l'obra de la seva capella.
- 31.- Rep visites. A les 9 de la nit, presideix la concelebració de la missa per la pau, a la parròquia de St. Francesc, a Ciutadella.

Activitats de l'Escola de Teologia.

A més de les activitats normals, que desenrotlla, l'Escola de Teologia ha celebrat també una Jornada dirigida pel P. Xabier Pikaza Ibarrodo, professor de Teologia, a Salamanca. El dilluns dia 7 de desembre de 1987, va dirigir una conferència a l'Ateneu de Maó, sobre «De las milicias populares a la paz mesiánica», sobre el militarisme i pacifisme a la Bíblia. El dimarts dia 8, festa de la Puríssima, al Santuari de El Toro va explicar el teme «Evangelio de Jesús y militancia de los cristianos». Les dues xerrades que hi va fer, van ser seguides d'un col.loqui entre els prou nombrosos assistents.

Els dies 23 i 24 de gener, el P. José Ma. Castiullo, jesuïta, professor de teologia a Granada ha dirigit també una jornada a El Toro sobre «El proyecto mesiánico», «María en el proyecto mesiánico. Papel de la mujer» i un col.loqui sobre «Què podem - i hem de fer- des de la base eclesial pel projecte messiànic en la conjuntura actual?. El dia 23 va fer una conferència a l'Ateneu de Maó, sobre «La fe cristiana, ¿subversión del sistema o alternativa a la sociedad?. Abans, al matí, ha dirigit una xerrada als capellans.

Trobades del Moviment de JJ. Cristians de Menorca.

Com a crida a tots els grups de joves que vulguin iniciar-se en el camí de la militància cristiana, el Moviment de Joves cristians de Menorca va iniciar unes trobades els passats dies 19 i 20 del mes de desembre de 1987. L'objectiu de la primera trobada era el VEURE: descoberta del poble i dels ambients on ens movem. Presentar la Revisió de Vida. L'assistència va ser prou numerosa. A principis del mes de març i del de maig es faran les altres dues trobades.

Jornada a favor de la pau.

Com ja fa molts d'anys, el darrer dia de l'any, a les 9 del vespre, a Ciutadella es va celebrar la Jornada per la pau, establerta pel Papa Pau VI. Va tenir lloc a l'Església de Sant Francesc i hi van participar les diverses parròquies i centres de Ciutadella. El Sr. Bisbe va presidir la concelebració, dient l'homilia.

Trobada de capellans.

Va tenir lloc aquesta trobada els dies 28 i 29 del passat mes de desembre. El dia 28 va consistir en una trobada fraternal entorn de la taula de dinar. L'endemà, el sacerdot de la diòcesi de Lleida, Bonaventura Pelegrí va dirigir una xerrada sobre militància cristiana que va ocupar el matí i, després de dinar junts, el començament del capvespre. Es va acabar amb un col.loqui entre tots els assistents.

L'ESGLÉSIA A CA NOSTRA

Principals activitats de l'any 1987

Encara que la data de fi d'any sigui una fita purament convencional, les convencions en l'àmbit social són necessàries i juguen el seu paper. En aquest sentit tot pretext que possibiliti fer balanç d'una activitat, mostrant-ne allò que ha estat, no s'ha de deixar perdre. I no amb la intenció de fregar pels nassos del lector la realitat distorsionada a favor propi, sinó, més tost, amb el sincer esforç d'informar i valorar una feina que té una projecció pública, i creu fer un servei a la col·lectivitat.

Amb aquestes premises i sense més preàmbuls vegem allò que, al meu entendre, més ha destacat de l'Església a ca nostra durant l'any 1987.

Celebració d'una presència set vegades centenaria.

D'acord amb el marc celebratiu general del VIIè centenari de la Conquesta de Menorca -que ha passat amb més pena que glòria- l'Església ha fet memòria de la Restauració del Cristianisme a la nostra illa i de la seva continuïtat fins avui. Els objectius que el Bisbe va marcar a la comunitat diocesana passaven per la conversió a Jesucrist i la reconciliació amb els germans -no es commemorava idò, un discutit fet d'armes-, que possibilitessin una església evangelitzadora, evangelitzada i servidora de l'home i del món. I aquests objectius foren situats en el pla de Reflexió i Revisió que s'està portant a terme a nivell diocesà.

Amb motiu de l'any del VIIè Centenari es va editar un artístic póster commemoratiu, obra d'en Toni Vidal, i el Bisbe va publicar una Carta Pastoral de vint-i-sis pàgines amb el títol «Som una tradició viva», eslògan escollit per a centrar les activitats i celebracions religioses.

Pastoral «Som una tradició viva».

Aquesta Carta Pastoral, que es publicà arran de la Festa de Sant Antoni, consta d'una Introducció, tres parts centrals -que abasten una mirada al passat, una reflexió sobre el present i una prospectiva de futur- i una conclusió final.

El Bisbe descriu la nostra Diòcesi com a tradicionalment cristiana; que està sofrint l'impacte de la civilització consumista i secularista del nostre temps; que intenta, amb dubtes, pors i dificultats, de centrar-se en una línia post-conciliar més bé avançada; on selectes minories actives i persistents desitgen posar-la al dia i al servei dels homes i del món; molt sensibilitzada, a pesar de la seva insularitat, a tots els fenòmens eclesials i als de la societat on viu, i, per tant, amb una capacitat notable d'incorporar qualsevol influència.

Davant aquesta realitat el Bisbe manifesta que és l'hora del discerniment pastoral i apunta vers una peculiar evangelització que inclogui obertura al món, cohesió amb el

Vaticà II, actitud de proximitat entre els cristians, possibilitant, així, una Església que ofereix amb nitidesa el missatge de Jesucrist i guanya credibilitat. Finalment, fa unes aplicacions concretes als sectors pastorals de la cultura, economia i política i món juvenil.

Festa de sant Antoni, amb la presència del Nunci

La festa religiosa de Sant Antoni, especialment l'Eucaristia a la Catedral, va ser ben celebrada, comptant amb la presència plural de l'església diocesana, que s'expressà, sobre tot, en les pregàries i ofrenes. Hi foren visiblement presents, també, les autoritats civils.

Presidí l'eucaristia el Nunci de Joan Pau II, Mons. Mario Tagliaferri i concelebraren els bisbes de Menorca, Mallorca, Eivissa, ex-arquebisbe de Tarragona i la quasi totalitat del presbiteri menorquí. En la celebració es llegí la Carta autògrafa de Joan Pau II a l'Església que és a Menorca. I a pesar del mal temps fou possible la Processó dels Tres Tocs.

Aprofitant la vinguda del Nunci aquest es reuní a El Toro amb els preveres, religioses i religiosos i amb el Consell del Presbiteri. També visità el Seminari i els monestirs de Sta. Clara de Ciutadella i La Concepció de Maó, presidí l'eucaristia dominical a Sta. Maria de Maó i contactà amb els grups de coordinació pastoral dels arxiprestats.

La presència del Nunci fou un signe de comunió de l'Església local amb l'Església universal i serví per a un primer seu contacte directe amb la Diòcesi. D'altra banda, la comunitat diocesana captà sense intermediaris el tarannà teològic-pastoral del més important representant de la Santa Seu en el nostre país i que té una significació destacada per a l'inmediat futur de l'Església Espanyola.

Altres actes

La Comunitat monàstica de Sta. Clara ha celebrat la seva humil però fidel presència orant ja set vegades centenària. Entre els diversos actes organitzats amb motiu d'aquest aniversari destaquen les xerrades del Vicari General Rafel Oléo i del Bisbe Miquel Moncadas, l'eucaristia que aquest presidí, una exposició d'objectes relacionats amb la història del monestir i altres activitats de caire cultural.

La vida eclesial tingué present com a teló de fons el VIIè Centenari: la Trobada de Joves a St. Joan de Missa, la xerrada de Raimon Pànikkar a l'Ateneu, diverses trobades de pregària, la celebració diocesana del Dia de la Catequesi, la jornada diocesana de malalts i minusvàlids, etc.

Assemblea diocesana i conclusions del congrés d'evangelització.

Com a cloenda de l'aplicació del congrés «Evangelització i Home d'avui» a la nostra diòcesi, el 5 d'abril, a Ferreries, es celebrà una Assemblea Diocesana en la que s'aprovaren les Conclusions. A pesar de les dificultats concretes que han sorgit en la

llarga dinàmica de reflexió realitzada pels diversos grups, el congrés ha servit per a prendre consciència de la necessitat de la tasca evangelitzadora de l'Església. Ara queden escrites unes conclusions, amplement assumides, i que són prou suggerents per a dinamitzar la pastoral. Entre tots han de ser portades a terme, esperonats per l'executiu de l'església.

Consell Diocesà de Pastoral

El mes de maig es constituí el Consell Diocesà de Pastoral, format per 44 persones, representants dels seglars, religioses/os, preveres, i presidit pel Bisbe. Aquest Consell té l'encàrrec de ponderar, manifestar el seu parer i assessorar el Bisbe en allò que fa l'activitat pastoral. Ja s'han portat a terme dues jornades d'estudi en les que s'ha reflexionat sobre el paper dels seglars en l'església i en el món, i sobre el servei de l'homilia.

Nous servidors de la Comunitat.

El 20 de juny fou ordenat prevere el professor nacional d'EGB Gerard Villalonga Hellín, natural de Maó, que ha realitzat els seus estudis de Teologia al seminari d'Astorga. Tot i que manté la seva activitat civil de docència, exerceix el seu servei ministerial a la parròquia de St. Francesc de Ciutadella.

El jove Tomé Garriga, de la comunitat d'Es Castell, ha marxat a la República Dominicana com a missioner seglar. Allà desenvolupa una tasca de promoció humana i creient, i palesa la comunió i col.laboració de les esglésies.

Reformes a la Catedral.

El mes de juliol començaren les reformes de la Catedral, possibilitades econòmicament pel Govern Balear. Però els 75 milions promesos han quedat, a jutjar per les declaracions de premsa, en suspens. El Govern Balear fa anques enrere i no sap si podrà fer front a les promeses fetes i, al.llegant formulismes burocràtics que no convencen els administrats, vol justificar la dilació en el pagament. La pilota de la «culpa» va d'uns a altres. Mentre, les obres s'han paralytatzat.

Aquest fet i altres de semblants han motivat una important i valenta presa de postura editorial d'aquest Diari.

Visita del Rector Major dels Salesians.

Edigio Viganó, Rector Major de la Congregació salesiana, va visitar Ciutadella els primers dies de juny. El col.legi que dirigeixen els Salesians va viure intensament aquesta visita i mostrà a Mons. Viganó el treball que realitza.

L'Església des de dintre: llums i ombres

Més enllà d'una ressenya més o manco assèptica d'aquells esdeveniments que han estat notícia, pens que el lector té dret, també, a una valoració des de dintre, malgrat el risc de subjectivisme que comporta i l'opció pastoral que tracta d'afavorir l'escriptor.

L'església menorquina té una reserva d'autocrítica notable i compta amb no poques possibilitats humanes i institucionals, que no funcionen a ple rendiment ni estan suficientment coordinades, i que palesen opcions pastorals diverses. Aquesta capacitat d'autocrítica pot possibilitar, si es supera tot pessimisme descoratgedor, la transformació i adaptació de l'església, d'acord amb l'evangeli i el Vaticà II. Es troba, idò, la Diòcesi en un realisme crític, lluny de tot triunfalisme i catastrofisme. I açò és una llum notable.

D'altra banda, l'església diocesana, que paradoxalment al fet de ser illa manifesta una fàcil connexió amb l'exterior, rep en aquests moments els esquitxos d'una praxi pastoral amb connotacions restauracionistes, que topa amb les resistències d'un camí que s'ha fet i no es vol tornar arrere perquè, malgrat les deficiències, és el que es creu millor. En aquest sentit el Bisbe juga un paper important i difícil de comunió amb l'Església universal i de respecte («féu, féu»), discerniment i estímul a la línia moderadament oberta d'església, que caracteritza la nostra Diòcesi.

Els agents de pastoral clergues acusen un envelliment d'edat i de forces. La necessària renovació de la Diòcesi passa, idò, per la incorporació de seglars preparats a l'activitat pastoral. I açò no solament com a solució a un problema de desgast del presbiteri, sinó com a concreció de la teologia conciliar. Tot i que també és cert que les adaptacions de personal i els esforços de coordinació poden donar molt de sí, com ho patentitza el canvi de capellans a l'arxiprestat de Maó, encara que hi queden «flecós» no solucionats.

L'activitat pastoral està massa centrada en la sacramentalització i catequesi d'infants i adolescents. Es notable l'esforç que es fa en aquest important camp pastoral. Però l'avui del món exigeix una significativa presència transformadora de cristians en la societat, no des d'actituds de neocristiandat, sinó de ferment enmig de la massa. I la comunitat ha de saber acompanyar el camí d'aquests cristians. Aquest és, pens, l'actual desafiament.

Són molts els laics, religioses/os i preveres que desinteressadament i amb la més bona voluntat del món treballen al servei de l'Església i fan tot el que saben i, fins i tot, més del que poden. I açò és una riquesa que no té preu. Però també és cert que cal avançar molt més en la superació d'un treball més personalista que conjuntat, on sigui més eficient la confluència entre Congregacions Religioses i Església Diocesana i on les Delegacions Diocesanes -que són òrgans executius- aconseguixin major dinamisme.

Podrà dir-se'm que qui no s'accontenta és perquè no vol. I més quan fa temps que vivim un gener de rebaixes a molts altres nivells. I ho accept. També accept que s'ha

caminat, i no poc. Però el que justament vull dir és que el moment actual exigeix donar quatre camellades ben grosses més. I és responsabilitat de tots que així sia.

La comparança entre les notícies que produïa el Mestre i les que produïm els seus deixebles ha d'estimular el nostre compromís per una església al servei de l'home i del món, motor d'alliberament. I açò aquest any té una significació especial: han passat ja vint-i-cinc anys des que el valent papa Joan, quan li quedaven quatre dies de vida, va engegar una moguda d'«aggiornamento» que no pot, de cap manera, aturar-se.

Josep MANGUAN
(De «Menorca»)

CONFERENCIA EPISCOPAL ESPAÑOLA

DECRETO GENERAL SOBRE SUBROGACION DE NORMAS ACERCA DE ESPONSALES Y DE DIAS Y TIEMPOS PENITENCIALES

La norma que contenía el art. 13.2 del primer Decreto General sobre las normas complementarias al nuevo Código de Derecho Canónico, dio ocasión a algunas interpretaciones no conformes con la mente de la Conferencia Episcopal al establecerla.

Por otra parte, la regulación de los esponsales que se establecía en la Norma transitoria 1a. del Segundo Decreto General, manteniendo la vigencia del anterior Código Canónico en este punto, era pasajera, como su misma denominación demostraba, y se ha estimado llegado el momento de dictar otra que la sustituya con carácter definitivo.

En consecuencia,

DECRETAMOS

Art. 1.

El texto del art. 13.2, del primer Decreto General sobre las normas complementarias al nuevo Código de Derecho Canónico queda sustituido por el siguiente:

A tenor del c. 1250, son días y tiempos penitenciales todos los viernes del año (a no ser que coincidan con una solemnidad) y el tiempo de Cuaresma. De acuerdo con esto:

1. Durante la Cuaresma, en la que el pueblo cristiano se prepara para celebrar la Pascua y renovar su propia participación en este misterio, se recomienda vívamente a todos los fieles cultivar el espíritu penitencial, no sólo interna e individualmente sino

también externa y socialmente, que puede expresarse en la mayor austeridad de vida, en las diversas prácticas que luego se indican a propósito de los viernes del año, en iniciativas de caridad y ayuda a los más necesitados, emprendidas como comunidad cristiana a través de las parroquias, de Cáritas o de otras instituciones similares.

2. El Miércoles de Ceniza, comienzo de la Cuaresma, y el Viernes Santo, memoria de la Pasión y Muerte de nuestro Señor Jesucristo, son días de ayuno y abstinencia.

Los otros viernes de Cuaresma son también días de abstinencia, que consiste en no tomar carne, según antigua práctica del pueblo cristiano. Es además aconsejable y merecedor de alabanza que, para manifestar el espíritu de penitencia propio de la Cuaresma, se priven los fieles de gastos superfluos tales como los manjares o bebidas costosas, espectáculos y diversiones.

3. En los restantes viernes del año, la abstinencia puede ser sustituida, según la libre voluntad de los fieles, por cualquiera de las siguientes prácticas recomendadas por la Iglesia: lectura de la Sagrada Escritura, limosna (en la cuantía que cada uno estime en conciencia), otras obras de caridad (visita de enfermos o atribulados), obras de piedad (participación en la Santa Misa, rezo del rosario, etc.) y mortificaciones corporales.

Art. 2

Se deroga la vigencia del c. 1017 del anterior Código del Derecho Canónico, establecida en la Norma transitoria 1a. del Segundo Decreto General, y se dicta para sustituirla la siguiente disposición:

Haciendo uso de la competencia contenida en el c. 1062, se dispone que tenga fuerza de ley canónica la legislación civil española que regula los esponsales, tanto la del Código civil como la de los Derechos forales, quedando íntegra la salvedad del c. 1290.

Disposición final

Este Decreto comenzará a obligar, conforme al c.8, & 2, pasado un mes desde la fecha de su promulgación en el Boletín Oficial de la Conferencia Episcopal Española.

Madrid, 21 noviembre 1986.

DE LA SANTA SEU

MENSAJE DEL SANTO PADRE PARA LA CUARESMA 1988

Amados hermanos y hermanas en Cristo:

Con gozo y esperanza quisiera, por medio de este Mensaje de Cuaresma, exhortaros a la penitencia, que producirá en vosotros abundantes frutos espirituales para una vida cristiana más dinámica y una caridad más efectiva.

El tiempo de cuaresma, que marca profundamente la vida de todas las comunidades cristianas, favorece el espíritu de recogimiento, de oración, de escucha de la Palabra de Dios; estimula la respuesta pronta y generosa a la invitación que hace el Señor por medio del Profeta: «el ayuno que yo quiero es éste: partir tu pan con el que tiene hambre, dar hospedaje a los pobres que no tienen techo... Entonces clamarás al Señor y él te responderá, gritarás y él te dirá: aquí estoy». (Is. 58, 6.7.9.).

La Cuaresma de 1988 se desarrolla en el contexto del Año mariano, y en los umbrales del tercer milenio del nacimiento de Jesús, el Salvador. Contemplando la maternidad divina de María, que llevó en su seno virginal al Hijo de Dios y cuidó con especial solicitud la infancia de Jesús, me viene a la mente el drama doloroso de tantas madres que ven frustradas sus esperanzas y alegrías por la temprana muerte de sus hijos.

Sí, amados hermanos y hermanas, os quiero llamar la atención sobre el escandaloso problema de la mortalidad infantil, donde las víctimas se cuentan por decenas de miles cada día. Unos niños mueren antes de nacer y otros tras una corta y dolorosa existencia consumida trágicamente por enfermedades fácilmente prevenibles.

Investigaciones serias muestran que, en los países más cruelmente azotados por la pobreza, es la población infantil la que sufre el mayor número de muertes causadas por deshidratación aguda, por parásitos, por consumo de aguas contaminadas, por el hambre, por falta de vacunación contra las epidemias, y también por falta de afecto. En tales condiciones de miseria, un alto porcentaje de niños mueren prematuramente, otros quedan lisiados en tal grado que se ve comprometido su desarrollo físico y psíquico, y tienen que luchar en condiciones de injusta desventaja para sobrevivir y ocupar un puesto en la sociedad.

Las víctimas de esta tragedia son los niños engendrados en situación de pobreza causada muy a menudo por injusticias sociales; son también las familias, carentes de los recursos necesarios, que lloran inconsolables la muerte prematura de sus hijos.

Recordad con cuanto celo el Señor Jesús se solidariza con los niños; en efecto, llamó a un niño, lo puso en medio de ellos y afirmó: «el que reciba a un niño como éste en mi nombre, a mí me recibe...»; ordenó: «dejad a los niños y no les impidáis que vengan a mí». (Mt 18, 2.5; 19,14).

Os exhorto vivamente, en este tiempo litúrgico de Cuaresma, a dejaros llevar por el Espíritu de Dios, que es capaz de romper las cadenas del egoísmo y del pecado. Compartid solidariamente con los que tienen menos recursos. Dad, no solamente de lo superfluo sino también de lo que puede ser necesario, a fin de apoyar generosamente todas las acciones y proyectos de vuestra Iglesia local, especialmente aquellos que aseguren un futuro más justo a la población infantil más desprotegida.

Así, amadísimos hermanos y hermanas en Cristo, brillará vuestra caridad: «Entonces, viendo vuestras buenas obras, todos glorificarán a vuestro Padre que está en los cielos». (Mt 5,16).

Que en esta Cuaresma, a ejemplo de María que acompañó fielmente a su Hijo hasta la Cruz, se fortalezca nuestra fidelidad al Señor y que nuestra vida generosa testimonie nuestra obediencia a sus mandamientos.

De todo corazón, os bendigo en el nombre del Padre y del Hijo y del Espíritu Santo. Amén.

BIBLIOGRAFIA

«UNA IGLESIA DE BAUTIZADOS. PARA UNA SUPERACION DE LA OPOSICION CLERIGOS/LAICOS». Por Remi Parent.

Sal Terrae 1987, 219 págs.

Recomendamos efusivamente este libro, nacido de una inquietante experiencia pastoral sobre el «totalitarismo» clerical (sostenido por la «concupiscencia de seguridad» de un laicado-objeto). El autor cree que esta situación se afianza mediante una sistematización deductiva que pervierte nociones fundamentales de la fe, y que cabría en esta frase: «*Dios mediante Jesucristo da a los sacerdotes un poder sobre la Misa en la que la Iglesia se realiza como sacramento-de-salvación para el mundo*». Todas las palabras en cursiva quedan falseadas en esta sistematización. El anuncio evangélico dice, en cambio: «*Jesucristo realiza y revela la reconciliación entre Dios y el mundo, que la Iglesia anticipa y signfica en la Eucaristía*». Pensar de una manera o de otra cambia radicalmente el problema clérigos-laicos. Pero sólo la segunda es neotestamentaria y sólo ella tiene futuro.

«LAS IGLESIAS QUE LOS APOSTOLES NOS DEJARON». Por Raymond E. Brown.

Desclée 1986, 146 págs.

Recomendamos este libro por su brevedad. También porque puede ser una introducción práctica en un campo cada vez más valioso de la exégesis actual: que cada texto refleja la vida y la teología de una determinada comunidad cristiana (de ahí la

gran pluralidad del NT). Y además porque permite comprender cómo el NT deja a la Iglesia mucha más libertad para configurarse a sí misma, de lo que las diversas iglesias suelen creer (por absolutizar sólo una parte de esa autoridad neotestamentaria). Añadimos que quizá baste con leer a partir del cap. 6, pues las conclusiones de los capítulos anteriores son repetidas continuamente por el autor en esos últimos capítulos: en cualquier caso, los capítulos 6 y 7 que tratan de las comunidades joánicas serán seguramente lo más novedoso e interesante, y lo que ninguna lectura debería omitir, junto con la conclusión.

«SACERDOTES ANTIGUOS, SACERDOTES NUEVOS SEGUN EL NT». **Por Albert Vanhoye.**

Sígueme 1984, 343 págs.

Constituye la base cristológica y bíblica indispensable tanto para la problemática religiosa general sobre el sacerdocio (incluido el AT) como para la respuesta transformadora de Jesús a esa temática. El NT sólo llama sacerdote a Cristo para indicar que él revela la inanidad de todo presunto sacerdocio, y realiza su pretensión con otro tipo de sacerdocio que se ejerció en la vida (en lugar del culto), mediante el servicio (en lugar de la dignidad), a través de la identificación con los hombres (en lugar de la distancia) y por la entrega de sí (en lugar de la ofrenda de dones). Fuera de aquí, el NT sólo en dos ocasiones (1Pe y Ap) llama sacerdote a todos los cristianos por su inserción bautismal en el ministerio de Cristo. Pero nunca llama así a los ministerios eclesiales. Estos datos bíblicos son definitivos, aunque se puedan discutir otras afirmaciones del autor, quien cree que a pesar de todo es legítimo llamar sacerdocio al ministerio eclesial porque incluye una «visibilización de la mediación de Cristo». También se puede discutir si el momento actual exige más reaccionar contra la secularización del ministerio, que contra su recaída en el AT. Pero éstas son cuestiones derivadas.

LA IGLESIA, ¿INSTITUCION O CARISMA? Por Juan Antonio Estrada.

Sígueme 1984, 278 págs.

En este libro se puede encontrar una respuesta sistematizada a muchas preguntas que quizás dejan planteadas las anteriores. Nuestra Iglesia padece hoy una seria «patología institucional»: una enfermedad bien conocida e iluminada por la sociología. Pero nada le obliga a encerrarse en esa patología ahogando los carismas que surgen de ella y apelando a Dios por eso: no la obliga el NT (que pone de relieve una pluralidad de eclesiologías y, por tanto, una posibilidad de opciones diversas según momentos), ni la obliga su historia y su institucionalización pasada, ni tampoco la teología de la Iglesia (pues la teología no puede mirar a la Iglesia sólo en analogía con la Encarna-

ción sino más bien como prototipo de la Pneumatología). Lo cual modifica muchas nociones claves de la eclesiología (p. ej. la de la unidad: pues la unidad del Espíritu es siempre la unidad de lo plural respetuoso, mientras que la unidad del logos tiende a ser la uniformidad de la razón). Si al tono esperanzado del libro, a su equilibrio y a su amor a la Iglesia, añadimos la claridad, amenidad y buena información con que está escrito, se comprende que resulte una obra muy recomendable.

PRAXIS CRISTIANA 3: OPCION POR LA JUSTICIA Y LA LIBERTAD. Por I. Camacho, R. Rincón, G. Higuera.

Paulinas 1986. (págs. 575, resp. 170).

Por su misma temática recomendamos sobre todo las partes 2 y 5 de este volumen (las otras tratan cuestiones más particulares o históricas). Estas dos partes («La actividad económica sistemáticamente considerada» y «La dimensión está ya entreverada con reflexiones de carácter tico»). Con ello se evita tanto que el juicio tico verse sobre descripciones que no corresponden a la realidad, como prescindir del análisis y se imponga voluntariamente a una realidad (todavía) no capaz de soportarlo. Las breves páginas sobre la dimensión internacional de la economía son de lectura imprescindible para comprender la necesidad y la dirección de ese «nuevo orden económico internacional» que hoy es imperativo de la justicia. Y la descripción de la actividad económica nos marca, por así decir, unos mínimos en los que debemos y podemos coincidir todos, desde una opción por la justicia. El tema de la justicia está tratado -a la vez- rehuyendo todo economicismo, pero sin desconocer la enorme importancia de la dimensión económica.

